בעזהשי"ת

עַל הַצַּדִּיקִים
וְעַל הַחֲסִידִים

אהבת השי"ת
מידות טובות
פרשת השבוע
אלומות אור
מרבותינו צדיקי עולם

פרשת שמות | תשפ"ו

פעם התבטא מרן באוזני תלמידו רבי חיים מרדכי אוזבנד שליט"א: "כמה הייתי משתוקק להפיל את עצמי לתוך הים בשביל הקדוש ברוך הוא!"

הגה"צ רבי יצחק קולדצקי שליט"א על אמונה טהורה בהקב"ה

וַיַּאֲמֵן הָעָם וַיִּשְׁמְעוּ כִּי פָקַד ד' (ד' לא)

ספר שמות מלמד ומחייב אותנו להיות אנשי אמונה. כל האותות והמופתים וכל מה שהוכיח השם יתברך לעינינו ביציאת מצרים ובקבלת התורה נועד לגבש את האמונה בעם ישראל.

המשגיח מפוניבז' רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל היה אומר תמיד שבפרשיות הללו 'לועסים אמונה'. "כאילו הוא יצא ממצרים"; אפשר וצריך לרכוש אמונה ולהחיות בנו את יסודותיה.

ידועה לשונו של הרא"ש בספרו 'ארחות חיים' (אות כו): "כי מי שאינו מאמין 'אשר הוצאתיך מארץ מצרים', אף ב'אנכי השם אלוקיך' אינו מאמין. ואין זה ייחוד שלם. כי זה הוא סגולת ישראל על כל העמים וזה יסוד כל התורה כולה".

ראש הישיבה רבי אליעזר מנחם שך זצ"ל, לצד כל גדלותו בתורה, למדנותו ושקדנותו - היה מלא באמונה וברגשי אמונה. הרבה מאד מעיונו, מדיבורו ומשיחותיו נסובו מסביב לאמונה. כמה התרגש כשדיבר על הנושא, כמה התרגש כשציטט את ה'חפץ חיים' שבעצמו הרבה לעסוק בענין. פעם אמר לנכדו רבי חיים ברגמן שליט"א: "אחרי מאה ועשרים אבוא לשמים עם האמונה שהיתה לי!".

כשהשאתי את בתי הראשונה בבני-ברק

כשהשאתי את בתי הראשונה בבני-ברק, הגיע הסבא הגדול פוסק הדור רבי יוסף שלום אלישיב זצ"ל להשתתף בשמחה, והיות שהיה לו פנאי לפני החופה הוא עלה לבקר במעונו של הרב שך שהיה חולה באותה העת. הרב שך התחיל לדבר איתו אמונה בלבת אש קודש, הרצה על גדלות הבורא מתוך התפעלות עצומה והשתוקקות גדולה, וביקור שהיה אמור להתמשך דקות בודדות התארך לכדי שלשת רבעי שעה. הרב שך אחז במסגרת השולחן ואמר: "מי עשה את זה, איך השולחן הזה נהיה, זה מוכיח שיש הקדוש ברוך הוא בעולם". היו פזורים על השולחן מעט פירורי סוכר, ונמלים חגו סביבם.

עמוד 2 >>>

כשהחתן גילה חתן נוסף בחתונתו

הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א כשהיצה"ר נהיה גם כן 'חתן'

סיפר הגה"ק רבי יעקב מאיר שעכטער שליט"א, מעשה בחתן שיצא מחדר היחוד, בדרכו להיכנס לאולם, וכידוע אותו זמן הוא העת אשר אליו מייחלים להביע אז את השמחה, באותו הזמן מוצא החתן את הכל מחכים לכניסתו, כדי לרקוד עמו, שהרי למטרה זאת כולם נקבצו ובאו - לשמוח בשמחתו. אמנם חתן זה מצא שיש עוד חתן באולם, עם שטריימל חדש... וכמו שהוא מרקד גם הלה מרקד עם קהל המשתתפים, והגם שכל הציבור שמחים וכלי הזמר מנגנים... אבל חתן דנן בראותו שהחתן השני שמח עד לב השמים כמו שראוי לחתן, נתעטף בעיצבון הנפש ושברון לבב, ונהיה 'אויס מענטש', כי החתן השני גנב לו את כל החתונה, הוא מדמה שהכל מרקדים לפני אותו חתן...

יצאו ה'מומחים' ובדקו, מה אירע כאן, אולם אחד - שני חתנים - זה לצד זה - אחד מלא שמחה והשני יושב לצדו בפנים

המשך בעמוד 17

אמר הרב שך בהתפעלות: "מאין יודעים הנמלים שכאן נמצא סוכר? מי שלח אותם לכאן? הלא רואים את הקדוש ברוך הוא בעינינו".

הרב אלישיב - שכידוע, זמן היה המצרך היקר ביותר עבורו - יצא כשכולו בהתפעלות, ולמחותנו רבי חיים ברים זצ"ל אמר אחר-כך שאלמלא היה ממהר לחופה היה נשאר אצל הרב שך עד עלות השחר לשמוע את הדיבורים המרוממים והטהורים הללו.

כשהיה הרב שך חוזר מסיור על שפת הים לצורך בריאותו, היה מתרגש ונפעם, ואומר 'ברכי נפשי' ו'נשמת' וחלקים מברכת 'יוצר אור'. לא יכול היה להכיל בתוכו את ההתפעלות ממעשי הבורא. פעם התבטא באוזני תלמידו הקרוב רבי חיים מרדכי אוזבנד שליט"א: "כמה הייתי משתוקק להפיל את עצמי לתוך הים בשביל הקדוש ברוך הוא!". משפט מופלא שרק לב מלא וגדוש באהבה ואמונה אמיתית מסוגל לבטא אותו.

בפרט לעת זקנותו, כשנחלש כח עיונו ולא היה בכוחותיו לעמול ולהתייגע כפי שרגיל היה במשך תשעים שנה, היה עוסק הרבה באמונה. אמר, שכשקשה לו ללמוד הוא חושב על אמונה. שמעתי מאיש החסד רבי חנניה צ'ולק שליט"א, שהיה מאנשי אמונו הקרובים בשבע השנים האחרונות לחייו ושהה מידי יום ביומו בביתו, כי על נושאים של אמונה אפשר היה לשוחח עם הרב שך תמיד, וכך העביר הרבה מימי חולשתו עד שצבר מעט כח לחזור ללימוד התורה. ובימים שהיה בצער גדול על שלא יכול ללמוד ולהתייגע כאוות נפשו הציע לו רבי חנניה לא אחת הצעה מעניינת: לקרוא יחדיו קריאת שמע. הרב שך נענה בחיוב וקרא יחד איתו קריאת-שמע, ואחרי הקריאה היה הרבה יותר רגוע ונינוח. לאחר שחיזק את עצמו עם אמונה הוא היה בן אדם אחר לגמרי.

בשנות עלומי זכיתי לקבל תורה בישיבת חברון מפי רבי ברוך מרדכי אזרחי זצ"ל, שכיהן אז כר"מ בישיבה, והחדיר בתלמידים מתיקות התורה. כל עולם התורה זוכר בגעגוע את יכולת ההמחשה והציור שלו, אשר נתנו בהירות בכל סוגיא ועניין שעסק בהם ודיבר עליהם. הוא גם ניחן ברטוריקה מצוינת, מיוחדת במינה. היה מרתק את שומעיו גם כשהיה מתאר דברים פשוטים ויומיומיים.

לעילוי נשמת

הרה"ג

ר' אלטער מרדכי ברג זצ"ל

ב"ר דן ז"ל

מרא דאתרא דקהילת עטרת רא"ש
מונסי ניו יורק

נלב"ע ח"י סיון תשע"ו
ת.נ.צ.ב.ה

כי מורו ורבו בחכמת הרטוריקה היה גדול הדור, הרב מבריסק זצ"ל

המעניין הוא, שכמה פעמים בחייו הוא התבטא כי מורו ורבו בחכמת הרטוריקה היה גדול הדור, הרב מבריסק זצ"ל, והביע את שמחתו על ה'שימוש חכמים' שעשה אצלו בשנות בחרותו.

תלמידיו היו תמהים: וכי הרב מבריסק היה רטוריקן? הרי כל מי שזכה לעמוד על מפתן ביתו של הרב ראה כי הוא נעדר כישורי נאום. כח תורתו היה מבהיל, לכל הדעות, אך לא היה מוכר כרהוט במיוחד ובוודאי לא כנואם בחסד עליון...

ורבי ברוך מרדכי היה מסביר כוונתו: היא הנותנת, כאשר הבריסקער רב סיפר 'עובדה' או שח שיחת חולין של תלמיד-חכם, כולנו היינו מרותקים והסיפור חדר עמוק - וזאת למרות שלא היה בעל כישורי רטוריקה יוצאי-דופן; לא השחיל הומור, לא השתמש בשפה עשירה וציורית, ובוודאי לא בדמגוגיה ובגוזמאות.

אז מה כן היה שם? אבחן רבי ברוך מרדכי כך: הבריסקער רב היה נכנס לתוך הקרביים של הסיפור. הוא 'חי' אותו בשלמות. כשהרב סיפר מעשה, זה היה עם כל הדקדוקים וכל הפרטים, כשתיאר פגישה בין אביו רבי חיים מבריסק לרבי אליהו חיים מייזל - רבה של לודז', במקום לספר על הפרט בפגישה הנוגע לענין שרצה לדבר אודותיו, היה מתחיל בכך שיצאו שלוש רכבות מבריסק ללודז': בשעה שש בבוקר, בשעה שמונה ובשעה אחת-עשרה. הרכבת של השעה שש עמוסה בפועלים ושאר גויים. של שמונה מלאה אך לא עמוסה. של אחת-עשרה היא הנוחה ביותר, אולם יש חשש שיאחר מעט לפגישה. אבא הכריע שנוסעים ברכבת של שמונה. יש שיראו באופן כזה של סיפור טרחנות וחוסר טעם, אך בפועל, למטים אוזן לדברי הרב היה זה מרתק מאין כמוהו. הרב חווה ו'נשם' את הסיפור עם כל הרקע שלו. הוא הרגיש אותו כמו שהיה נוכח שם - ואת זה העביר לשומעים. הווארט שאמר רבי אליהו חיים לרבי חיים מבריסק איננו תלוש מרקע שלם. הוא מתחיל בהתלבטות על הרכבת של איזו שעה לעלות ובמזג האוויר ששרר, וברגע שהכניסו את כוס התה לאורח, ואיך היה נוהג לשתות את התה שלו...

רבי ברוך מרדכי היה אומר שכך צריך לקיים 'סיפור' יציאת מצרים. לחוות את הנעשה. פרעה הרשע, כפוי הטובה, יושב עם שלושה יועצים ומבקש "הבה נתחכמה לו". אפשר לצייר את העניין הזה לפרטיו ולהיכנס מכאן לאירוע עם כל הרגש והנשמה. וכן ניתן לחוות את כל ההמשך. את פרטי השעבוד, את הסבל הנורא, את "וישמע אלוקים את נאקתם", את הנקמות במצרים, את המכות בזו אחר זו, וכך הלאה והלאה - עד שיראה את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים!

ידוע על רבינו ה'חפץ חיים' זצ"ל שכשלמד פרשת 'וארא' בינו לבין עצמו היה שוחק בקול גדול ואומר 'מגיע להם'. ולשומעיו היה מתאר את הצקת גירודי השחין והכינים. גם על המשגיח רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל סיפרו שהיה מתאר את המכות באופן ציורי ומוחשי. ומה המידה כנגד מידה. המצרי שהשפיל את היהודי

ורדה בו ומנע ממנו לרוות את צימאונו באמצע העבודה, צמא כעת למים ויש לו רק דם. שהמצרי שהשליך את הבנים ליאור, נכנסת הצפרדע לתוך בטנו וקורעת את אבריו הפנימיים....

רבי עקיבא קיסטר זצ"ל, ר"מ בישיבת 'יד אהרן', סיפר לי שכהוריו עברו להתגורר בירושלים אמר לו המשגיח רבי יחזקאל: "כשאתה נוסע לירושלים יש לך הזדמנות להמחיש לעצמך את מעמד קריעת ים סוף שהיה לנו ביציאת מצרים. הרי בדרך יש הרבה הרים מימינך ושמאלך, ותוכל לצייר בעיניך - הנה יש הרים מכאן ומכאן ואתה עובר באמצע"...

כדי שיחווה האדם בעצמו 'כאילו הוא יצא ממצרים' עליו 'לחיות' את הסיפור, והאופן שבו מגיעים לכך הוא על ידי ריבוי התיאורים והציורים של כל אדם ואדם בשפה שלו, שימחישו לו בעיני רוחו את המאורעות, וזו הסיבה שכה מאריכה התורה בתיאור כל הפרטים ופרטי הפרטים.

במחיצתו של הסבא קדישא זכינו לראות מהי האמונה

מי שזכה לחיות במחיצתו של הסבא קדישא רבינו ה'סטייפלער' זצ"ל אכן זכה לראות מהי עבודת האמונה, כמה פעל ועשה כדי להעמיק את האמונה שלו.

ראש ישיבת לוצרן, רבי משה סאלאוויציק זצ"ל, מאורה של יהדות אירופה, נשא דברים לזכרו של ה'סטייפלער' כשמלאה שנה לפטירתו ועמד על נקודה חשובה. הוא אמר שללא ספק היו אצל ה'סטייפלער' כל המעלות שדיברו וידברו עליו, אך יש לדעת שה'ראשית דבר' שלו, השורש שממנו צמחו כל המעלות שהיו בו, היתה האמונה. הוא האמין בקדוש ברוך הוא בכל ליבו. זה היסוד שעליו עמדה גדלותו של ה'סטייפלער', שקיים רצון השם יתברך ללא חשבונות. זהו מאמין שלם, ואמונה שכזו מצמיחה את כל השאר. יוצרת בטחון אמיתי ויראת חטא אמיתית וכל הנהגה נכונה.

אצל ה'סטייפלער' ראינו תמיד איך שהוא 'חי' עם הקדוש ברוך הוא. ידוע ומפורסם עד כמה היה ה'סטייפלער' מתרחק בתכלית מכל דבר שהיה בו, או אפילו רק הזכיר באופן רחוק, שמץ פגיעה בענין האמונה. יש מכתב מפורסם שלו למנהל חברת החשמל בו הוא מתחנן לפניו שיתקן את חוטי החשמל בסביבת מגוריו שמזכירים בצורתם שתי וערב... כך המאמין הגדול הזה קינא לאלוקיו, מפני שהרגיש את נוכחותו תמיד.

גם זכינו לראות איך שמחדיר לעצמו ללא הרף שאין מציאות בעולם זולת יתברך. מעת לעת היה מזמר לעצמו ניגונים כובשי לב ונפש שביטאו את תשוקתו וערגתו ליוצרו. היה לו ניגון אחד מרגש שתוכנו ש'כבודו מלא עולם' ו'לית אתר פנוי מיניה' אותו היו שרים אנשי קוסובה, עיירת נעוריה של הסבתא-הרבנית; "דודל'ע" [בדומה לשיר הידוע של רבי לוי יצחק מברדיטשוב זצ"ל] שהיה מושר על ידו מעת לעת בעידנא דחדוותא.

בספר 'ארחות רבינו' מתאר תלמידו ומקורבו רבי אברהם הורביץ זצ"ל שנכנס בערב שמחת תורה תשל"ג לקודש פנימה בשעת בין השמשות, והסבא שכב במיטתו בסוכה בעיניים סגורות, ועשה תנועות בידיו כלפי מעלה, כשהוא שר בדבקות גדולה.

הנה מילות השיר באידיש

הנה מילות השיר באידיש בשלושה בתים כפי שהביא שאר-בשרי רבי משה ברזם שליט"א בספרו:

1. מזרח דו, מערב דו, צפון דו, דרום דו, מעלה דו, מטה דו.
אז אלץ דו, און נאר דו, און רק דו.
2. מזרח דו, מערב דו, צפון דו, דרום דו, מעלה דו, מטה דו.
אז אוו איך גיי איז דאך דו, און אוו איך שטיי איז דאך ווייטער דו, אז אלץ דו, און נאר דו, און רק דו.
3. מזרח דו, מערב דו, צפון דו, דרום דו, מעלה דו, מטה דו.
אז ס'איז גוט איז דאך דו, און אז חלילה ניט איז דאך ווייטער דו.
אז אלץ דו, און נאר דו, און רק דו.

תרגומו של השיר:

1. מזרח אתה, מערב אתה, צפון אתה, דרום אתה, מעלה אתה, מטה אתה. אז הכל אתה, אך אתה ורק אתה.
2. מזרח אתה, מערב אתה, צפון אתה, דרום אתה, מעלה אתה, מטה אתה. היכן שאני הולך זה הרי אתה, והיכן שאני עומד זה שוב אתה, אז הכל אתה, אך אתה ורק אתה.
3. מזרח אתה, מערב אתה, צפון אתה, דרום אתה, מעלה אתה, מטה אתה. כאשר טוב זה הרי אתה, וכשחלילה לא טוב זה שוב אתה, אז הכל אתה, אך אתה ורק אתה.

(מתוך הכרך החדש על חומש שמות של הספר 'לעשות רצונך')

כל שבוע הגליון אצלכם במייל

כתבו לנו ונשמח לצרף אתכם לרשימת המנויים

A950850750@GMAIL.COM

ושמעתי בזה בשם הגראמ"מ שך זצ"ל, שבאמת כל תינוק בישראל עתיד לדבר עם השכינה, שהלא אנו מתפללים לפני הקב"ה בכל יום שלש תפילות ומדברים בלשון נוכח - ואומרים "ברוך אתה"

פוסק הדור מרן הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א על כח התפילה

וַיִּזְעָקוּ וַתַּעַל שַׁוְעָתָם אֶל הָאֱלֹהִים (פ כג)

כתב הרמ"א (יו"ד סי' פ"א) "לא יניקו תינוק מן הכותית אם אפשר בישראלית, דחלב כותית מטמטם הלב", ובביאור הגר"א שם (סקל"א) כתב, שמקור הדבר הוא מתשובות הרשב"א שלמד כן ממשה רבינו שסירב לינק מן המצריות משום שהיה עתיד לדבר עם השכינה.

ובפשוטו יש לתמוה איך אפשר ללמוד ממשה רבינו לכל אחד, והרי אדרבה אצל משה רבינו טעמו בצידו שהיה עתיד לדבר עם השכינה ולכן לא היה ראוי שינק ממצרית, אבל אצל כל תינוק בעלמא אין שייך טעם זה לכאורה, שהרי אינו עתיד לדבר עם השכינה.

ושמעתי בזה בשם הגראמ"מ שך זצ"ל, שבאמת כל תינוק בישראל עתיד לדבר עם השכינה, שהלא אנו מתפללים לפני הקב"ה בכל יום שלש תפילות ומדברים לפני המלך בלשון נוכח - ואומרים "ברוך אתה", ובשו"ע (או"ח צ"ד) מבואר שזהו חיוב מהדין על כל אחד להרגיש בשעת תפילת שמונה עשרה שהוא עומד ממש לפני השכינה במקום קדשי הקדשים, וא"כ נמצא שבאמת כל תינוק בישראל עתיד לדבר עם השכינה כפשוטו בשעת התפילה.

וכבר הרחיב בזה הרמח"ל במסילת ישרים (פרק י"ט) שבשעת התפילה האדם מדבר עם קונו ממש כדבר איש עם רעהו, ועיקר עניין התפילה תלוי בהרגשה זו שהוא עומד לפני מלך מלכי המלכים ונושא ונותן עמו.

שתפילה מתקבלת אין זה בגדר נס

הנה צריך לידע נאמנה דכל מה שתפילה מתקבלת אין זה בגדר נס כלל אלא הוא בדרך הטבע ממש, ואף בדבר שאינו מסדרי הטבע וכמו שמפורש במהרש"א מנכין לו מזכויותיו. בקידושין (כט:). וכתב שם עוד דמשום כן הנכנס למקום סכנה והתפלל וניצול אין מנכין לו מזכויותיו.

וכבר כתב רבינו החזון איש (קובץ אגרות ח"ג סי' ס"ב) שההשתדלות האמיתית היא התפילה, ואילו ההשתדלות שעושים בדרכי הטבע היא רק כפריעת חוב לקיים גזירת הקב"ה להשתדל בדרכי הטבע, ומי שמתפלל ומרבה תחנונים על ההצלה הוא פועל יותר מהמשתדל, יעוי"ש בלשונו הזהב.

וביותר יש ללמוד מדברי הספורנו בפר' וירא (בראשית יח, יב) שתפילה גדולה מברכת הנביא ובכוחה לפעול שינוי הטבע כתחיית המתים, יעוי"ש .

שתפילה על רוחניות לא שבה ריקם

ודע שתפילה על רוחניות לא שבה ריקם לעולם והקב"ה עונה את התפילה ומקבל את הבקשה, וכמו שכתב בספר חסידים (סי' קל"א) "אם שואל אדם דבר שהוא שבח לבוראו כגון על לימוד תורה, או דבר אחר שהוא מחפצי שמים, ושופך נפשו עליו, הקב"ה שומע תפילתו אע"פ שאין בידו מעשים טובים".

וכך מובא בשם הגרי"ס זצ"ל, על הפסוק "קרוב ה' וכו' לכל אשר יקראוהו באמת" שמי שמבקש את ה"אמת", עליו נאמר "קרוב ה'". וכך אמר רבינו החזו"א זצ"ל שתפילה על רוחניות תמיד מתקבלת (מעשה איש ח"ד עמ' קנ"ג).

למה אתם צריכים אותי כ"מתווך"

נפלאים הם הדברים שאמר הקדוש החפץ חיים לקהל גדול שביקשו ממנו את ברכתו בעת שהגיע לעיר גרודנא, "למה אתם צריכים אותי כ"מתווך" שאבקש עבורכם מאבינו שבשמים, והלא כמו שכל אבא רוצה שבנו יבוא לפניו בעצמו ויבקש ממנו טובה בפיו ולא ישלח את אחיו לבקש עבורו, כן גם אבינו שבשמים רוצה שאתם בעצמכם תתפללו לפניו ולא תשלחו אותי לבקש עבורכם. אלא מאי, אתם חוששים שמא אבינו שבשמים שרוי ברוגזה עליכם, אל תדמו כן, ואני מבטיח לכם שהקב"ה אוהבכם ורוצה לשמוע את קול תפילתכם ולהושיע אתכם, וא"כ אחים יקרים, תצעקו אתם בעצמכם להקב"ה ובוודאי תיענו"

זכו שהאיר הקב"ה את עיניהם

ובכל יום אנו מתפללים בברכת אהבה רבה "בעבור אבותינו שבטחו בך ותלמדם חוקי חיים כן תחננו ותלמדנו", והרי מבואר שאבותינו לא בטחו על שכלם וכישרונותיהם כדי להבין את התורה, אלא "בטחו בך" וידעו שאי אפשר להשיג את חכמת התורה בדרך הטבע, ובטחו בקב"ה שייתן להם סייעתא דשמיא להבין את התורה, ובזכות זה אכן זכו "ותלמדם חוקי חיים". וכן אנו מתפללים "כן תחננו ותלמדנו", שגם אנחנו בוטחים בקב"ה כאבותינו, ומתפללים שבעבור זה הקב"ה יאיר עינינו בתורתו הקדושה.

ושמענו על כמה גדולי ישראל שמעולם לא האמינו שיצמחו להיות גדולי תורה ממש, שלא היה ראשם "ראש ברזל" והרבה

מהם אף היו בצעירותם בינונים בכישרון שיכלם, אך על ידי ריבוי תפילה ותחנונים, עם עמל התורה ויגיעה אמיתית, זכו שהאיר הקב"ה את עיניהם ופתח לבם בתורה הק', עד שגדלו גדולי תורה ממש בידיעה מופלגת בש"ס ופוסקים ואף חידשו חידושי תורה מופלגים בגאונות ממש.

וביותר כתב החזו"א זצ"ל באגרותיו (ח"א אגרת ב) שהתפילה והסייעתא דשמיא בלימוד התורה כרוכים זה בזה ממש וזה בלא זה אי אפשר, וכלשונו הזהב "שהתפילה מטה עוז ביד כל אדם, והלימוד והתפילה קשורים זה בזה, עמל הלימוד עוזר לאור התפילה, והתפילה עוזרת את הלימוד".

וכאילו נעלמה לה כל גאונותו וחריפות שכלו

כתב רבינו יונתן אייבשיץ (יערות דבש ח"א דרוש ד') וזה לשונו "בדוק ומנוסה, אם יתפלל אדם שחרית וקריאת שמע בכוונה, אין צריך לומר שיצליח בו ביום בתורה, ומצוה גוררת מצוה. וכן להיפך, אוי לי על שברי, בעת שאיני מתפלל בכונה כראוי, כל היום אין שמועתי בתורה מכוונת וקרעים אלביש, ולהפך אם אזעק ואשוע לה' מקירות לבבי בתפילה לחוננני דעה, אף הוא ירחם עלי להאיר עיני בתורתו", עכ"ל.

והנה הגאון ר' יהונתן אייבשיץ זצ"ל היה ידוע בגודל גאונותו וחריפות שכלו, וכאשר רואים בספריו הגדולים אורים ותומים כרתי ופליתי, והוא מעיד על עצמו שאם אינו מתפלל בכוונה אין "שמועתו מחוורת" וכאילו נעלמה לה כל גאונותו וחריפות שכלו. והרי לנו כי התורה והתפילה הם "אחד" אחוזים זה בזה ממש.

שמעתי על הגה"צ רבי בן ציון שפירא זצ"ל מירושלים

שמעתי על הגה"צ רבי בן ציון שפירא זצ"ל מירושלים עיה"ק, ששמע בשם הקדוש החפץ חיים שפירש הפסוק (בראשית יח, כד) "אולי יש חמישים צדיקים בתוך העיר", דמהלשון "בתוך העיר" משמע שרק צדיקים שהם מעורבים בדעתם "בתוך העיר" יש בכוחם להציל את בני העיר, אבל צדיקים שיושבים מכונסים בתוך עצמם ואינם משפיעים על בני העיר אין להם כח להגן על בני העיר. ונרעש הגה"צ ר' בן ציון זצ"ל והצטער מאוד על שהוא בעצמו לא זכה להתעסק להציל את כלל הציבור, ודרש וחקר עד שמצא את הרב טובולסקי זצ"ל ששמע בעצמו את הדברים מפי הקדוש החפץ חיים, וסיפר לו הרב טולבולסקי שהחפץ חיים הוסיף וביאר, שמי שמתפלל על כלל הציבור שהקב"ה ירחם על הרחוקים ויתן להם בינה ודעת לשוב אליו יתברך, הרי הוא נחשב ג"כ כמי שפועל ועושה למען הכלל, ויש בכוחו להציל את כלל הציבור, כי בתפילותיו גופא הוא פועל הרבה למען הכלל, ובזה נחה דעתו של הגרב"צ שפירא.

שמעתי מידידי הרה"ח רבי אלימלך רומפלר ששמע מהרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע ששאל, מדוע תיקנו לומר בכל יום לאחר

ברכת מעביר שינה, "יהי רצון וכו' שתצילני היום ובכל יום וכו מאדם רע ומחבר רע", והרי תפילה זו להינצל על אדם רע והבר דע כבר נכללה בברכת מעביר שינה, וכמו שנתקן שם במטבע הברכה "והרחיקנו מאדם רע ומחבר רע", וא"כ מדוע אנו מוסיפים אחר כך תפילה נוספת "ותצילני מאדם רע ומחבר רע".

ואמר המהר"א מבעלזא לבאר בזה

ואמר המהר"א מבעלזא לבאר בזה, והנה באמת יש להתבונן בחילוק הלשון בין שני התפילות הללו, דבתפילה הראשונה אנו מתפללים "והרחיקנו מאדם רע ומחבר רע", ואילו בפעם השניה אנו מתפללים "ותצילני מאדם רע ומחבר רע". ומשמע דשני תפילות נפרדות שנו כאן, התפילה הראשונה על "הרחקה", והתפילה השניה על "הצלה", וביאור העניין ששני תפילות אלו, הם על שני מיני חבר רים. שיש חבר רע שניכר עליו מבחוץ שהוא חבר רע. ועליו אנו מתפללים בתפילה הראשונה והרחיקנו מאדם רע ומחבר רע" בלשון הרחקה. כיון שניכר עליו מבחוץ שהוא רע, וממילא שייך להתרחק ממנו, אבל יש עוד מין הבר רע שאין ניכר עליו כלל מבחוץ שהוא רע. ואדרבה. הוא בא ממשפחה שובה ונראה מבחוץ כבחור רגיל, אלא שנתקלקל מבפנים [ע"י הסתכלות בדברים טמאים ובעיתונים ואינטרנט], ועליו אנו מתפללים בתפילה השניה בלשון הצלה - והצילני מחבר רע. ומשום שאין אנו מכירים אותו ואיננו יכולים להתרחק ממנו, אבל הקב"ה יכול להציל אותנו מאדם כזה.

(קטעים מלוקטים מתוך הספר 'ביאורים והנהגות' על התפילה)

רבי יחזקאל סרנא זצ"ל היה אומר תמיד: "ריבון העולמים, העיניים יוצאות לי מקנאה. מי שלמד בסלבודקה ספג מידות טובות, מכיוון שה'סבא' החדיר את זה בעצמות. אבל הרב מטשעבין לא למד בסלבודקה, ומניין המידות הטובות שלו?! מה שתורה עושה מבן אדם".

הגה"צ רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל על 'נושא בעול עם חברו'

וַיִּגְדַּל מֹשֶׁה וַיֵּצֵא אֶל אֶחָיו וַיַּרְא בְּסִבְלֹתָם (ב יא)

הבה ונתבונן במשה רבינו אבי הנביאים, איש האלוקים. מהו הדבר הראשון שעשה כאשר גדל ויצא מחוץ לארמון פרעה ? "ויגדל משה ויצא אל אחיו וירא בסבלותם" (שמות ב).

בפשטות, הפירוש הוא שמשה ראה אותם סובלים סבל נורא ועובדים בעבודת פרך בחומר ולבנים, אך רש"י מוסיף כאן עומק נוסף: "נתן עיניו וליבו להיות מצר עליהם". משה נתן את עיניו כדי לראות היטב את סבל אחיו, ואת ליבו כדי להיות מצר עליהם, וכך הוא הרגיש וחי את הסבל שלהם. אכן מייד אחר כך נאמר (שם): "וירא איש מצרי מכה איש עברי מאחיו". ייתכן שאדם יראה מצרי מכה את אחיו, אך זה נחשב שכביכול אינו רואה מאומה, מפני שאם חסר לו החלק של נתן עיניו וליבו להיות מצר עליהם", והוא לא רוצה להרגיש ולחוש את הזולת, אזי גם אם יראה מצרי מתעלל באחיו, הוא לא יתייחס לכך ברצינות הראויה, ואף יגער ביהודי המכה: "אתה חושב שהוא באמת הכה אותך ? הוא רק נתן לך דחיפה קטנה! תהיה בשקט ואל תעשה בלאגן"! הוא לא רואה שיהודי סובל!

משה רבינו רוצה להרגיש את הזולת, ולכן כאשר הוא רואה מצרי מכה יהודי, הוא אינו מסגל לעבור על כך לסדר היום והורג את המצרי.

התורה אינה מספרת לנו סתם סיפורים

התורה אינה מספרת לנו סתם סיפורים, וכל מטרתם היא הלמוד שניתן להפיק מהם. נשאלת אפוא השאלה: מדוע הזכירה התורה שמשה יצא וראה בסבלות אחיו ?

אלא, שכאשר הקב"ה התגלה למשה בסנה, ומשה רבינו הלך לבדק מדוע הסנה לא בוער, אומרת התורה: "וירא ה' כי סר לראות ויקרא אליו אלוקים מתוך הסנה" (שמות ג, ד). בפשטות הכוונה היא, שכיוון שמשה סר לראות מדוע הסנה אינו בוער, קרא לו הקב"ה. אך רבותינו במדרש (שמות רבה א,) לומדים פשט פלאי פלאים:

"אמר הקדוש ברוך הוא: אתה הנחת עסקיך והלכת לראות בצערן של ישראל ונהגת בהן מנהג אחים, אני מניח את העליונים ואת התחתונים ואדבר עימך, הדא הוא דכתיב וירא ה' כי סר לראות'. ראה הקדוש ברוך הוא במשה שסר מעסקיו לראות בסבלותם, לפיכך: ויקרא אליו אלוקים מתוך הסנה"

משה רבינו גדל כנסיך בבית פרעה, ולא היה חסר לו מאומה. בכל זאת הוא סר מעסקיו ויצא לראות בסבלות אחיו. כיוון שכך, זכה לגילוי שכינה. עד כמה אפשר לזכות מ"וירא בסבלתם"? - "אני מניח את העליונים ואת התחתונים ואדבר עימך" - אני מדבר רק איתך! איזו זכיה נפלאה אפשר לזכות בסייעתא דשמייא בתורה ובהבנת התורה ובעומקה כאשר מרגישים את הזולת ונושאים עימו בעול, וחושבים מה ניתן לעשות כדי לסייעו, לעודדו, ולהחיות אותו.

אוה! החבר מתעלה

יש פן נוסף לעניין של "נושא בעול עם חברו", ובו לא מדובר בעזרה בעת צרה, אלא לשמוח בשמחת החבר ולחוש את השמחה. אוה! החבר מתעלה, הוא עולה מעלה מעלה! והשמחה בזה היא בדיוק כמו שהאדם עצמו היה שמח בכך. החבר מצליח, הוא שואל קושיה נפלאה, הוא מיישב רמב"ם מוקשה, השמחה כל כך גדולה, כביכול מדובר בו עצמו.

עד שמשה רבינו שב ממדין, היה אהרן המנהיג הבלתי מעורער של עם ישראל, והנה כאשר שמע שמשה הצעיר ממנו בשלוש שנים עתיד להנהיג את כלל ישראל, לעבור את הים, ולקבל תורה מהקב"ה, הוא התמלא שמחה גדולה, כמו שנאמר (שמות ד): "וראך ושמח בליבו". מובא על כך במדרש (שיר השירים רבה א,): "אמר הקב"ה לב ששמח בגדולת משה אחיו - ילבש אורים ותומים"!

אך באותו יום התקיימה חתונה נוספת

בין אדם לחבירו זה מבהיל. רבי ברוך בער זצ"ל ראש ישיבת קמניץ, התבטא ואמר: "ריבונו של עולם! כאשר אבוא לשמיים לאחר מאה ועשרים, וישאלו אותי מה אני מביא עמי, אוכל לומר שאהבתי כל יהודי כגופי". זהו שאמר ה"מסילת ישרים" (פרק יא): "ואהבת לרעך כמוך - כמוך ממש" !

רבי חיים טודרוס הרשלר זצ"ל, היה אחד מצדיקי ירושלים, צדיק יסוד עולם, והלך עם תפילין במשך היום כולו. זכינו להכיר אותו, ואף קיבלתי ממנו ברכה לפני החופה שלי. כאשר הוא חיתן את בתו עם בחור מישיבת חברון, ביקש החתן מראש הישיבה רבי יחזקאל סרנא זצ"ל שיהיה מסדר הקדושין, אך באותו יום התקיימה חתונה נוספת של בחור מישיבת חברון, וגם החתן השני חפץ שהרב יהיה מסדר הקידושין. אם שתי השמחות היו מתקיימות בעיר אחת, היה

הדבר אפשרי, אך בעוד שמחת הנשואין של בת רבי חיים טודרוס היתה בירושלים, השמחה השניה היתה בתל אביב, והיה נראה שזה בלתי אפשרי לרקוד על שתי החתונות.

ראש הישיבה הכריע שכל אחד מהחתנים יבוא לקראת רעהו, החתונה המתקיימת בתל אביב תיערך בשעה מוקדמת, ואילו החתונה. המתקיימת בירושלים תדחה בשעתיים, כך שיהיה מספיק זמן לשוב מתל אביב לירושלים.

אך "רבות מחשבות בלב איש ועצת ה' היא תקום" (משלי יט). למרות התיכנון המוקדם, נוצר עכוב גדול בדרך מירושלים לתל אביב, וכל המחותנים ישבו והמתינו לראש הישיבה שיבוא לסדר קידושין.

בין המוזמנים היה גם גאון הדור, הרב מטשעבין זצ"ל, ואף הוא ישב והמתין. כאשר רבי חיים טודרוס ראה שהרב מטשעבין יושב וממתין, הוא הרגיש אי נעימות גדולה. לרגע חשב לבקש מבעל רכב לקחת את הרב בינתיים אל ביתו, כדי שלא ישב ויחכה, אך מאידך גיסא הוא חשש שדבר כזה עלול להתפרש שכביכול הוא אומר לו שאינו מועניין שישתתף בשמחתו. כך הוא ישב על מקומו בחוסר נוחות, והמשיך לבדוק שוב ושוב, אולי ראש הישיבה כבר הגיע, ותוך כדי כך חש אי נעימות מכך שהרב מטשעבין יושב וממתין ואז הוא חש שמאן דהו דופק על כתפו.

מי עכשיו דופק לי על העצבים

'מי עכשיו דופק לי על העצבים', הרהר לעצמו. הוא הסתובב וראה את הרב מטשעבין עומד מאחוריו.

בטרם פצה את פיו, פנה אליו הרב מטשעבין: "אני מבין שאתם רוצים שראש הישיבה יגיע, שהרי זריזין מקדימין למצוות', אבל אני רק רוצה לומר לכם שעבורי זו טובה מאד גדולה שהוא מאחר, ואם הוא יבוא בעוד שעתים, זה יהיה אפילו טוב יותר!

"ההסבר הוא פשוט: במשך כל היום אני יושב ולומד בביתי, אבל אני נמצא לבדי, וזה קשה להיות כל הרבה זמן לבד, כעת ברוך ה' אני נמצא פה עם ילדי ירושלים, והאחד בא לשאול שאלה, והשני אומר לי וארט על הפרשה. א מחיה! אם החופה תהיה כבר עכשיו, אני אצטרך לשוב הביתה ולהיות עם עצמי לבד"! כך עמד הרב ופייס את רבי חיים, עד שהשתכנע בכך ואי הנעימות נעלמה מליבו.

"אתה מכיר אותי ויודע שאיני טיפש", אמר רבי חיים לנכדו לאחר שנים. "ובכל זאת כאשר הרב מטשעבין אמר לי שזאת טובה גדולה עבורו שראש הישיבה מאחר, הוא הצליח לשכנע אותי בכך. איפה היה הראש שלי? הרי בביתו עמדו שומרים לדאוג שלא יטרידו אותו מלימודו, ואיך הוא שכנע אותי שהוא נהנה כל כך בחברת ילדי ירושלים ?" אה. מידות. מידות טובות! הרב מטשעבין ראה שלשני לא נעים - ועשה לו מתוק בלב!

כאשר הרב ברלין נישא, הוא בא להזמין את הרב

אם כבר מדברים על הרב מטשעבין, אני נזכר במעשה שסיפר לי ראש ישיבת "רבינו חיים עוזר", רבי מנחם צבי ברלין שליט"א: כאשר הרב ברלין נישא, הוא בא להזמין את הרב מטשעבין

לחתונתו. ובדיוק באותה שעה שטפו את דירתו של הרב והוציאו את כל הכיסאות מחדר הרב. רק את כיסאו של הטשעבינער רב השאירו בכדי שלא להפריע לו.

כאשר נכנס הרב ברלין לחדרו של הרב, נעמד הרב - שהיה כבר זקן מופלג - מלוא קומתו, ומכיוון שלא היה כיסא נוסף בחדר, עמד ודיבר עמו במשך דקות ארוכות.

"שהרב ישב", ביקש הרב ברלין. "לא. אני מעדיף לעמוד".

הוא מוסיף לדבר עמו והרב ברלין רואה שלרב מטשעבין אין כוח לעמוד, אך הוא מסרב בכל תוקף לשבת.

כך זה נמשך, עד שרבי ברוך שמעון שניאורסון, חתנו של הרב, חלף בפרוזדור הסמוך.

"רבי ברוך שמעון, תביא עוד כיסא!"

רק כאשר הובא כיסא נוסף, התיישב הרב באפיסת כוחות. איך אפשר לשבת על כיסא כאשר הבחור שמולו עומד על רגליו?

העיניים יוצאות לי מקנאה

רבי יחזקאל סרנא זצ"ל היה אומר תמיד: "ריבון העולמים, העיניים יוצאות לי מקנאה. אפשר להבין שמי שלמד בסלבודקה ספג מידות טובות, מכיוון שה'סבא' החדיר את זה בעצמות. אבל הרב מטשעבין לא למד בסלבודקה, ומניין המידות הטובות שלו?! אוי, מה שתורה עושה מבן אדם".

אמנם התורה מעדנת ומטיבה את מידותיו של האדם, אך מאידך גיסא גם על האדם לתקן את מידותיו, מפני שאם מידותיו אינן מתוקנות - הוא אינו יכול לזכות לתורה.

פעם באו אל רבי אלעזר מנחם שך זצ"ל וסיפרו לו על אנשים שהתנהגו בהשחתת המידות.

"אוי ואבוי", צעק הרב. "עם כאלה מידות לא יישאר זכר מהתורה שלהם!"

(מתוך 'יחי ראובן' מועדים בהוצאת 'יפה נוף')

רבינו זצוק"ל היה משיב לשואלים אף מבני חו"ל, ומכיון שרבינו זצוק"ל לא היה מבין בשפת הגויים (כלשון רבינו שקרא לשפת האנגלית 'גוייש'), מינה לעוזרו את הרב אברהם סרוסי שליט"א שיודע שפת הגויים לתרגם לו את הכתובות במכתבים אלו

הגאון רבי גדליה הוניגסברג שליט"א על 'ושמת את הדברים' של מרן הגר"ח קנייבסקי זצוק"ל

וְדִבַּרְתָּ אֵלָיו וְשַׂמְתָּ אֶת הַדְּבָרִים בְּפִיו

אחד שאל לרבינו מה הטעם שאומר השיעורים בייארצייט של החזו"א ואביו הסטייפלער בשפת אידיש, הרי יש כאן כל כך הרבה צעירים שלא יודעים אידיש, למה שרבינו לא ידבר בעברית. הסביר רבינו הענין, דבאמת בישיבת תפארת ציון למדו באידיש, ורצו ספרדים להתקבל, אמר החזו"א מעכשיו ילמדו בעברית.

אבל אבא שלימד בישיבת בית יוסף לא רצה ללמד בעברית ולימד רק באידיש ושאלו לרבינו מה באמת הטעם. הסביר רבינו שאבא סבר שזה נקרא שינוי, לכך היות ואבא לימד באידיש אז גם אני כבר לא רוצה לומר שיעור בעברית אלא באידיש כמו אבא הסטיפלר זצוק"ל.

רבינו סיפר כשהתחתנתי רציתי וחשבתי שנדבר בבית בשפת האידיש, אבל הרבנית למדה בבי"ס ששם למדו בעברית, וכך הוצרכנו לדבר בעברית, אבל אצלנו בבית אצל הורי דיברו עם ילדיהם באידיש, אבא למד עמי חומש בראשית באידיש, לאמא היה חוברת של כל המילים באידיש [אולי זה נמצא עד היום].

בשבת אחת ישבנו בסעודה שלישית עם מרן זצ"ל, באמצע הסעודה הגיעה בתו של רבינו זצ"ל הרבנית צביון תחי' וסיפרה כל מיני דברים מההיסטוריה שאירעו בבית לפני שנים רבות.

שאלתי, מה המסר לציבור מהדברים שסיפרה והרבנית אמרה את המשפט הבא, שגם אחיה, הגאון רבי יצחק שאול שליט"א, הסכים עם הדברים: "אבא שלי ואמא שלי ע"ה, כמעט מעולם לא אמרו לנו מוסר, אני לא זוכרת שהם ישבו והטיפו לנו מוסר. אבל הדוגמה האישית שהייתה לנו בבית של אהבת התורה ואיך להיזהר מכל מילה של שקר ויראת שמים ודקדוק הלכה, כל כך נשמנו את הדברים באופן מוחשי עשרים וארבע שעות ביממה שלא היינו זקוקים שיטיפו לנו מוסר. עצם הדבר לחיות איתם עשרים וארבע שעות כל כך החדיר בנו תורה ויראת שמים שלא היה צריך להטיף מוסר".

כשאנו רוצים להבין מה הפירוש דוגמה אישית, אפשר ללמוד גם מהסיפור הבא:

פעם אמר לי מרן זצ"ל, "כשאבא (רבן של ישראל מרן הסטייפלער זיע"א) עלה לארץ הייתה תקופה שגרנו באיזה מקום והקיר שהפריד בינינו לשכן היה כל כך דק, עד שאחר כך מי שגר שם נהיה חסיד כל כך גדול של אבא, כי ראה מקרוב מה זה אבא ואיך אבא חי. הוא כל כך התפעל והעריך את אבא".

רבן של ישראל מרן הגראי"ל שטינמן זצוק"ל, היה מביא תמיד בנושאי חינוך את משלו של המגיד מדובנא על השפעת המחנכים וההורים לגביע יין גדול וסביבו גביעים קטנים. כאשר הגביע הגדול מתמלא על גדותיו, נשפך ממנו יין וממלא את הגביעים הקטנים ביין. כך הוא בחינוך, כאשר האבא והמחנך גדושים ומלאים הם משפיעים ממילא על הבנים והתלמידים.

וכך ראו בחינוכו של רבן של ישראל מרן הגר"ח קניבסקי זצ"ל ורעייתו הרבנית הצדקנית מרת בת שבע ע"ה, שבמקום להטיף מוסר שימשו דוגמה אישית לילדיהם וזהו הדבר המשפיע ביותר

הייתה להם בבית קופסה מפלסטיק והיו בונים

סבלנות עצומה השקיע רבינו מרן זצ"ל בלימוד עם בניו הגאונים שליט"א בילדותם, בצד לימוד 'חובותיו', סדרי לימודו האישיים וחיבור ספריו הנודעים.

הגאון רבי יצחק שאול קניבסקי שליט"א העלה זכרונות מהלימוד עם אביו הגדול רבינו זצ"ל בילדותו ובצעירותו. כידוע, רבינו זצ"ל למד עם ילדיו ש"ס בבלי, ירושלמי, ששה סדרי משנה, פעם ופעמיים ובחנם על הנלמד.

רבי יצחק שאול שיחזר איזו סבלנות עצומה השקיע בהם רבינו זצ"ל בלימודו איתם. לדוגמה, כשרבינו למד איתם פרשת תרומה, הייתה להם בבית קופסה מפלסטיק והיו בונים בדומה ללגו את הקלעים ואת חצר המשכן והמזבח. רבינו אמר לו, עכשיו נלמד, אחר כך אני

אבנה לך את כל המשחק ותראה מקרוב ותבין טוב את מה שנלמד.

רבינו ישב איתו ולימד אותו את כל הפרטים, איך בנו את המשכן והקלעים ולקח את החלקים של המשחק ובנה והראה לו בצורה מוחשית איך נראה המשכן וכליו.

וכך מספר רבי יצחק שאול: הגענו למסכת כינים, המשנה האחרונה במסכת נמצאת גם בזבחים, היא משנה מאוד מורכבת עם הרבה דוגמאות. אמר לו רבינו, עכשיו אקח אותך לסיבוב בחוץ וכך תוך כדי הליכה בדרך הסביר לו היטב את פרטי המשנה.

לאחר מכן למדו מסכת כלים. רבינו הוריד מהארון ספר מיוחד עם ציורים והראה לו כל דבר באופן מוחשי על מנת שיבין היטב.

כאשר למדו מסכת חולין, פרק אלו טרפות, השתמש רבינו בספר עם שרטוטים על מנת שיבין כל דבר על בוריו.

לאחר מכן למדו את הגמרא כל אמתא בריבוע אמתא ותרי חומשי באלכסון, רבינו זצ"ל ישב עמו וערך את כל החשבונות.

זה לא חכמה שאת מגלה לו

לאחר שערך את כל החשבונות, ביקש רבינו, "עכשיו תחזור יפה על מה שהסברתי לך, את כל החשבון". באופן טבעי, כילד, בעת שחזר על כל החשבונות, פה ושם מעט 'נתקע', הרבנית ע"ה הייתה בחדר סמוך ושמעה את הלימוד, והיא הייתה מומחית בחשבונות, הייתה מסייעת לו בתשובות... רבינו חייך ואמר: "זה לא חכמה שאת מגלה לו, אני שואל אותו"...

כך לימדו כל דבר בסבלנות רבה. כאשר הגיעו למסכת יבמות, רבינו זצ"ל רצה שיבין היטב את כל החשבון ברש"י בדף ט' ע"ב, לכן צייר לו את הציורים הללו על דף, כדי שיראה את הדברים באופן מוחשי וברור.

עלינו להבין שכל זאת היה במקביל ללימודים של רבינו זצ"ל, בהספקים העצומים של רבינו, בלימוד 'חובותיו', בלחץ לכתוב את החיבורים שלו, אך עם כל זאת לא ויתר רבינו על הלימוד עם הילדים, על אף שלימוד זה דרש ממנו כוחות נפש על טבעיים ממש. רבינו לא ויתר עד שראה שבנו הבין את הנלמד ואף חוזר על כל מה שביאר לו ולימד אותו. עד כמה הדבר מלמד אותנו.

פרעה היה במצרים, הוא לא ידע עברית

רבינו זצוק"ל לגודל ענותנותו היה משיב תשובות לכל המכתבים, גם למכתבים של ילדים קטנים. וכמה פעמים ראיתי שעונה רבינו למכתבים של ילדים קטנים אף שטל ילדות משוך עליהם וקורא רבינו המכתב ואין ניכר עליו הבדל בין גדול לקטן.

ובספר רבי חיים, מספר בשם אחד ממקורבי רבינו (והוא בנו הגראי"ש קניבסקי שליט"א), באחד הימים בעת שישבתי אצל רבינו כדרכי מדי יום בשעות אחה"צ, ראיתיו רכון על גבי מכתב ומצחו חרוש קמטים, הרגעים נקפו, אחרי דקות ארוכות הושיט לי רבינו את המכתב ואמר קרא, בכתב ילדותי גדול נכתב בראש העמוד "לכבוד הרב קניבסקי שלום, למדנו בחיידר בפרשת מקץ שפרעה חלם והנה שבע פרות עולות מן היאור ושבע פרות אחרות עולות

אחריהן, ושאלתי את המלמד למה כתוב אחריהן בנו"ן סופית ולא במ"ם סופית, והוא לא ידע מה לענות, אז לכן אני שואל את הרב". על החתום, מוישי כהן כתה ב' תלמוד תורה תשב"ר.

ואמר רבינו זצ"ל אני יכול להסביר לו זאת ע"פ כללי הדקדוק אבל הרי הוא ילד ולא יבין מסתמא, והצעתי לרבינו זצ"ל שלא יענה למכתבו, ואמר רבינו זצ"ל כל מה שאני טורח לענות כל יום למכתבים הרבים בלימוד הוא כדי לתת חיזוק לכותבים ואיני יודע אם לכל מקבלי התשובות יש מזה חיזוק, אבל לילד קטן כזה ודאי שיהיה חיזוק מכך שהתייחסו לשאלתו. ואחר כמה דקות נטל רבינו את עטו וכתב בבת שחוק את התשובה הבאה, תשובה שאותה קיוה שהילד יבין "פרעה היה במצרים, הוא לא ידע עברית".

היום מחכים לך עשר גויים

רבינו זצוק"ל היה משיב לשואלים אף מבני חו"ל, ומכיון שרבינו זצוק"ל לא היה מבין בשפת הגויים (כלשון רבינו שקורא לשפת האנגלית 'גוייש'), מינה לעוזרו את ידידי המשב"ק הרב אברהם סרוסי שליט"א שיודע שפת הגויים לתרגם לו את הכתובות במכתבים אלו, ופעם אחת שמעתי שרבינו זצוק"ל אמר להנ"ל "יש לי למעלה כמה גויים תעלה ותגייר לי אותם". ובפעמים אחרות היה אומר להנ"ל "היום מחכים לך עשר גויים, היום מחכים לך עשרים גויים שתגייר אותם" וכדו'.

וסיפר לי הנ"ל שהיו איזה פעמים שהשואל כתב את כל השאלה בשפה האנגלית (ולא רק הכתובת) ואמר לו רבינו זצוק"ל שמי שכותב בשפת גוי"ש אינו מחוייב לענות לו.

עוד סיפר לי ידידי הנ"ל שבהתחלה כשהיה מסדר הכתובות לבני חו"ל להחזיר התשובה היה כותב בשם השולח "הרב חיים קניבסקי" ואת הכתובת של רבינו זצוק"ל, והעיר לו רבינו זצוק"ל ע"ז שלא יכתוב רק את שמו בלי שום תוארים

מעשה יפה לסיום :

סיפר לי הגאון רבי יצחק שאול קניבסקי שליט"א, בהיותו ילד נאבד לו פעם סוודר וביקש מרבינו זצ"ל לנסח לו מודעת השבת אבידה.

רבינו זצ"ל אשר כל לשונו ושיגו לשון לימודים, כתב בזה הלשון: האי מאן דאשכח גלימא דעמרא דמקרי סוודר בלע"ז ייתי לגבי דידי, ורשם את השם והכתובת...

(קטעים מלוקטים מתוך הספר 'להידבק')

"שמענו עליך רבות וטובות. ידך פשוטה לצדקה, ואת תומכת ביד נדיבה בלומדי תורה. אבל לצערי לא נוכל להיות מחותנים". "מדוע?", תמהה. "איזה פסול מצא בי?"

הגה"צ רבי אהרן טויסיג שליט"א על הרחמנות - מסימני האומה הישראלית

וְהִנֵּה נַעַר בֹּכֶה וַתַּחְמֹל עָלָיו וַתֹּאמֶר מִיַּלְדֵי הָעִבְרִים זֶה (ב, ו)

"בעל הטורים" פירש: "ותראהו את הילד" - זה משה, "והנה נער בוכה" - זה אהרן, שהניחתו אמו אצל התיבה. "נער בוכה" - בגימטריא "זה אהרן הכהן".

בספר "כרם הצבי" הביא פירוש מרעיש: פרעה הרשע היה סמל האנוכיות והאטימות. הוא לא עינה והרג לשם שעשוע, אבל אם רק חשד איזשהו חשד קלוש וקל, פן ואולי ירבו ויעצמו וישתררו, נקל היה בעיניו להפוך אומה שלמה לעם של עבדים.

אם הודיעוהו אצטגניניו שעתיד להיוולד מושיען של ישראל וילקה במים - והרי ידע מנסיונו שהם "צופין ואינם יודעים מה צופין, מהגים ואינם יודעים מה מהגים" (סוטה שם) - מיד ציווה "כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו" (א, כב), ואף על עמו גזר!

וכשנצטרע, לא נרתע מלשחוט ולרחוץ בדמם, אולי יהיה עסק זה לרפואה...

היתה זו אנוכיות מוחלטת, בלי שום יחס והיגיון. אם על כף המאזנים האחת מוטלת איזו עננה קלושה, ספק ספיקא של חשש קל הנוגע אליו, ועל כף המאזנים השניה עינוי של עם שלם, טיבוע ילדים וזעקת שבר של אמותיהם.. האנוכיות תכריע את הכף!

ואם כן תמוה, איך בבית כזה נמצאה אחת כבתיה, ששמה נפשה בכפה ועברה על מצות אביה והצילה את משה וגידלתו?! ומה רב שכרה של בת פרעה, שאמרו בזוהר הקדוש (ח"ג קסז, ב), שיש בגן העדן היכל מיוחד לבת פרעה, וכמה רבבות ואלפי נשים צדקניות עמה, ואין לשער העונג הזה, ושלוש פעמים ביום בא משה רבינו להודות לה!

הייתכן?! והרי "משורש נחש יצא צפע" (ישעיה יד), ומכלב רע לא יולד גור טוב (ויקרא רבה יט, ו). ואיך יצאה מבית כזה צדקת כבתיה!

והתשובה: היא ראתה תיבה במים ובו מוטל תינוק, ובסמוך לתיבה עומד ילד בן שלוש, ובוכה! למה הוא בוכה? כי אחיו הקטן מוטל בה וחייו בסכנה!

כשראתה זאת, לא יכולה היתה להישאר שוות נפש. "ותחמול עליו", התעוררו רחמיה. "ותאמר מילדי העברים זה" - הרחמנות והבכי של אהרן מלמדים על השתייכותו לעם ישראל. הלא במצרים נאמר: "לא ראו איש את אחיו ולא קמו איש מתחתיו" - מידת הרחמנות לא היתה קיימת בהם. הרחמנות - מסימני האומה הישראלית (יבמות עט).

וכשראתה זאת, מיד החליטה להתגייר! לעם כזה, שבו האח מרחם וחומל על אחיו, מבקשת היא להסתפח!

ולי יש בן כליל המעלות. ענבי הגפן בענבי הגפן

יום אחד עצרה כרכרה מהודרת לפני ביתו של הגאון הנודע ה"ברוך טעם", רבה של לייפניק. הגבירה המפורסמת מרת תמר הגיעה מוורשה וביקשה לשוחח עם הרב. הרבנית קיבלה את פניה, היא הודיעה שהרב ספון בחדרו ולומד את שיעוריו, אין להפריעו אלא בענין פיקוח נפש.

"אמנם ענייני נפשות הם", אמרה הגבירה, "אבל לא פיקוח נפש, חלילה". וגילתה את מטרת בואה: "סיפרו לי שבתו המושלמת של הרב דלייפניק הגיעה לפרקה, ולי יש בן כליל המעלות. ענבי הגפן בענבי הגפן. מבקשת אני שבני ייכנס לבית גדול זה ויגדל לתפארת בצלו של הרב, ואני אכלכל את הזוג על חשבוני, עד שיעלה על כס הרבנות". והוסיפה: "אם הרב יתן את הסכמתו, אביא את בני לבחינה".

הרבנית הודיעה לה שלכבוד הוא לה, אבל זה עניינו של הרב. בעוד שעה קלה יסתיים סדר הלימוד ואז תוכל לשוחח עמו. הרב סיים ופתח את דלתו להפסקה קצרה. הביאה הרבנית כוס חמין וסיפרה לו שהגיעה אורחת חשובה.

גב' תמר נכנסה להציע את הצעתה, ולאחר מכן הרבנית שבה למטבח. מהמטבח נשמעו קולות צחוק שלה ושל המשרתת. הרב שמע את קולות הצחוק שעלו מן המטבח, טפח בידו על השולחן וקרא: "שקט! איך אפשר לצחוק?! יוסיל חולה!" מיד השתררה דממה. נחרדה תמר: "לא ידעתי, יש כאן חולה בבית?!"

"לא", השיב הרב, "החולה אינו כאן, הוא מתייסר בביתו". "בן משפחה?" בררה תמר.

"לא", השיב הרב, "הבלן של העיר".

תמהה: "לא בן משפחה, ולא כאן בבית, ולא אדם חשוב, ומדוע אסור לצחוק בקול?!"... אך היא הניחה לעניין ושבה לעסוק בעיקר: "נו, ומה דעת הרב להצעה שהצעתי?!"

אמר הרב: "שמענו עליך רבות וטובות. ידך פשוטה לצדקה, ואת תומכת ביד נדיבה בלומדי תורה. אבל לצערי לא נוכל להיות מחותנים". "מדוע?", תמהה. "איזה פסול מצא בי?"

"מי שאינו מבין שאם יש בעיר יהודי שמתייסר אי אפשר לצחוק, אין לנו עסק עמו"...

(מתוך 'נאה דורש' בהוצאת 'יפה נוף')

היתה לו קבלת קהל יומית. והיכן נערכה קבלת הקהל? לא בבית, לא בבית הכנסת, גם לא בישיבה. היא נערכה במקום הכי לא צפוי והכי לא מתאים - בחנות פיצה...

הגאון רבי גואל אלקריף שליט"א על מידת החסד

הָבָה נִתְחַכְּמָה לוֹ (א, י)

מה היתה ההתחכמות של פרעה כנגד עם ישראל?

פרעה גרם לבני ישראל שיריבו זה עם זה. לשם כך מינה שוטרים יהודים, שיהיו אחראים על עבודתם של היהודים, ומי שיעז להשתמט מעבודה - יוכה על ידם.

רבנו אפרים כותב כי דתן ואבירם, כיון שנעשה עימם חסד והם הוצאו מן היאור, על כן הם היו בעלי חסד. כאשר הם התמנו לשוטרים במצרים, הם נתנו את גוום למכים - "ויוכו שוטרי בני ישראל אשר שמו עליהם נוגשי פרעה" (ה, יד). ולאחר מכן נאמר (שם פסוק יט-כא): "ויראו שוטרי בני יהשראל... ויפגעו את משה ואת אהרן נצבים לקראתם בצאתם מאת פרעה, ויאמרו אליהם ירא ה' עליכם וישפוט אשר הבאשתם את ריחנו". ופירש רש"י: "כל נצים ונצבים דתן ואבירם היו".

דתן ואבירם ספגו מכות שפצעו את בשרם עד שהבשר העלה מוגלה שהדיפה ריח רע, ועל כך אמרו: "הבאשתם את ריחנו".

אם כן, מצד אחד הם היו בעלי חסד. מאידך, הם הושפעו מרשעותם של המצרים. ברשעותם הם הלשינו לפרעה על משה רבנו שהרג את האיש המצרי, ובעקבות זאת נאלץ משה לברוח למדיין.

אך עם כל רשעותם, הם ניצלו בזכות החסד שעשו, כאשר הסכימו לספוג מכות כשוטרי ישראל עבור ישראל. וזכות זו עמדה להם, שהם לא מתו בשלושת ימי האפלה, כי הקב"ה לא מקפח שכר כל בריה על הטוב שעשה.

והתיקון של בני ישראל היה - עשיית חסד. במקום לריב זה עם זה, כמזימתו של פרעה, הם נשבעו לעשות חסד זה עם זה, ובזכות החסד הביא הקב"ה לעם ישראל את הגאולה!

לערוך את קבלת הקהל שלו בחנות פיצה

רבי דוד פיינשטיין, היה מגדולי התורה בארצות הברית, בנו של רבי משה פיינשטיין זצ"ל. הוא מילא את מקום אביו בראשות ישיבת 'תפארת ירושלים' והיה חבר מועצת גדולי התורה באמריקה.

היתה לו קבלת קהל יומית. אנשים באו אליו להתייעץ ולהתברך. והיכן נערכה קבלת הקהל? לא בבית, לא בבית הכנסת, גם לא בישיבה. היא נערכה במקום הכי לא צפוי והכי לא מתאים - בחנות פיצה...

איך מגיע רבי דוד פיינשטיין לערוך את קבלת הקהל שלו בחנות פיצה?

בא אליו בעל חנות פיצה ותינה בפניו את צערו: "אני מוכר פיצה כשרה, אך הלקוחות היהודים שלי מעטים. אם לא יהיה שינוי אאלץ לבטל את ההכשר, ולא - אפשוט את הרגל".

רבי דוד נחלץ לעזור לאותו יהודי. ואיך עוזרים לו? פשוט מאד: קובעים את קבלת הקהל בפיצרייה, האנשים שבאים אל רבי דוד יתיישבו בחנות, יתגרו מהריח ויקנו להם משולש או מגש פיצה...

רבי דוד לא חס על כבודו. מהו כבוד לעומת חסד?! אם הוא יכול לעשות חסד ליהודי ולעזור לו בפרנסתו - שום דבר לא יעמוד בדרכו!

וסיפור נוסף: בעלי מסעדות נוהגים לצלם אישים חשובים הסועדים במסעדה שלהם ולתלות את הצילום על קיר המסעדה. באחת המסעדות בניו יורק תלוי על הקיר צילום של רבי דוד פיינשטיין בחברת אדם מבוגר סועדים יחד באותה מסעדה...

תלמידי רבי דוד התפלאו: מיהו היהודי המבוגר שהצטלם אתו במסעדה, ומה הביא אותו לסעוד אתו שם?

התברר כי זהו יהודי מסכן התאלמן ונשאר לבדו. ביום ההולדת הראשון שלו לאחר שהתאלמן, נסע רבי דוד אל ביתו של אותו יהודי במשך שעה וחצי כדי לאחל לו מזל טוב ולהפיג את בדידותו ועצבותו. רבי דוד פנה אליו והציע לו: 'בוא נלך למסעדה לחגוג את יום ההולדת שלך'...

בעל המסעדה הופתע לראות את הרב היהודי המפורסם יושב במסעדה שלו בחברת יהודי זקן. הוא כמובן מיהר לצלם את רבי דוד ותלה את התמונה על הקיר. מאז, כל מי שנכנס לסעוד במסעדה ההיא ראה את תצלומו של רבי דוד פיינשטיין תלוי על הקיר...

רבי דוד נסע שעה וחצי כדי לעשות חסד עם יהודי מסכן. אם הוא יפיג את בדידותו ויגרום לו כמה רגעים של נחת על ידי שיחגוג אתו יום הולדת במסעדה - הוא יעשה זאת בשמחה, בלי שום חשבון ושיקול אחר! ואם על הדרך הוא יכול לעשות חסד גם עם בעל המסעדה שיתלה על הקיר את הצילום של הלקוח החשוב שלו - איך אפשר למנוע זאת ממנו?...

(מתוך הספר 'שש באמרתך' בהוצאת 'יפה נוף')

גיבור הסיפור הוא הרה"צ רבי שמעון זייבלד זצ"ל, מי שהיה מלמד בתלמוד תורה המיתולוגי "עץ חיים". וכונה בפי כל ר' 'שימעון הצדיק', ולא בכדי.

סיפור שמחבר בין יראת שמים טהורה של המילדות במצרים, לבין כוס זכוכית אחת שהפכה לשיעור לחיים

מאת: אלחנן נתן ליכטיג

וַתִּירֶאן הַמְיַלְּדֹת אֶת הָאֱלֹקִים (א' יז)

השבוע אנו קוראים בפרשת השבוע על מסירות הנפש המופלאה של המיילדות העבריות: "וַתִּירֶאן הַמְיַלְּדֹת אֶת הָאֱלֹקִים". רש"י הקדוש מלמדנו כי יראת השמים שלהן לא התבטאה רק בהימנעות מביצוע גזירת פרעה, אלא בעשייה של חסד - הן היו מספקות מים ומזון לתינוקות.

הפרשה מתחילה בקושי השיעבוד ומיד כבר אנו מתחילים לראות את ניצני גאולת מצרים - ומריחים כבר את ריח הגאולה של חג הפסח. והנה, בהשגחה פרטית מופלאה, השבוע חל ה'יארצייט' הראשון של הרה"צ רבי שמעון זייבלד זצ"ל, איש ירושלים של מעלה, שהיה בבחינת אותן מיילדות: מחיה נפשות של תינוקות של בית רבן.

תשמעו סיפור מיוחד, שיחבר את שלושת העניינים יחד - יראת שמים, חינוך טהור וחג הפסח.

את הסיפור שמעתי מידיד ירושלמי ותיק, תלמיד חכם בזכות עצמו, והוא משמש עדות חיה כיצד יראת שמים טהורה אינה זקוקה למילים גבוהות או לדרשות חוצבות להבות כדי לחדור ללבבות; היא פשוט מקרינה את עצמה, בבחינת "דברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב".

גיבור הסיפור הוא המחנך הדגול, הרה"צ רבי שמעון זייבלד זצ"ל, מי שהיה מלמד בתלמוד תורה המיתולוגי "עץ חיים". הוא כונה בפי כל ר' 'שימעון הצדיק', ולא בכדי. חזותו הפשוטה הסתירה עולם פנימי עשיר ויוקד של אהבת ה' ותורתו.

או עוגה אצל "שנור"

התקופה היא ירושלים של לפני יובל שנים. ר' שמעון מלמד דרדקי בת"ת של 'עץ חיים' המיתולוגי, ששכן בטבורו של שוק מחנה יהודה ההומה. הניגודיות הייתה חריפה: בפנים - קול יעקב, המיית תינוקות של בית רבן המסלסלים בפסוקי החומש; בחוץ -שאון השוק, קריאות הרוכלים וריחות העולם הזה. אמנם לילדי הת"ת נאסר לצאת לשוק הסמוך, אך בעבר לא הקפידו על כל דבר בחומרתן כדהיום, ועניין זה לא נאכף ביד קשה. הפסקת הצהריים הייתה לפעמים "שעת הכושר" לצאת אל השוק. הילדים, שנפשם שוקקה למעט מתיקות, היו מתגנבים לקנות כוס מיץ צבעונית שנמזגה מבקבוקי ענק (פחיות לא נמכרו אז), או עוגה אצל "שנור" - הקונדיטוריה החרדית היחידה בשוק דאז.

מיותר לציין שהשיטוט בין הרוכלים, וראיית מראות הרחוב, לא בדיוק הוסיפו ליראת השמים והטהרה של צעירי הצאן הקדושים.

אבל רבי שמעון לא היה רק "מלמד". הוא היה רועה נאמן. דמות מופתית של אכפתיות יוקדת. עינו הפקוחה ראתה את הסכנה, אך ליבו החכם הבין שנפש הילד זקוקה למענה, ואי אפשר בחינוך רק לאסור ולגדור גדרים ללא נתינת תחליף. ליבו היה מלא ב"יראת שמים" אמיתית שאינה מבקשת לכפות, אלא להאהיב.

הוא פתח "קיוסק" זעיר של קדושה

כדי למנוע מהילדים את השיטוט במבואות המטונפים, הוא עשה מעשה לא שגרתי, מעשה של 'חסד' בדומה למיילדות במצרים: הוא פתח "קיוסק" זעיר של קדושה בתוך ארון הכיתה.

בארון העץ הקטן, הסגור במנעול ונפתח בהפסקות, אוחסנו בקבוקי שתייה ועוגיות משובחות שרבי שמעון סחב במו ידיו המגוון היה גדול, והמחיר? מחיר הפסד גמור. אם בחוץ עלתה כוס משקה לירה אחת, אצל רבי שמעון היא עלתה עשר אגורות. עשירית המחיר! הוא סבסד מכיסו הדל, מפיתו ממש, את הממתקים הללו. וכל זאת למה? ובלבד שנשמותיהם הרכות של תלמידיו יישארו בתוך כותלי בית המדרש, בתוך התיבה המגינה, ולא ירעו בשדות זרים. החנות הזו הייתה "מזבח" של אהבה ומסירות. היא הייתה כולה לב יהודי פועם.

אך גולת הכותרת של דמותו, הממחישה את החיבור העמוק בין עולם ההלכה הצרופה לבין עולם הרגש והחינוך, התגלתה דווקא בסיפור הבא, המשרטט קו לדמותו הייחודית:

קצת רקע הכרחי להבנת נפש הצדיק:

כשרבי שמעון זייבלד זצ"ל היה בחור צעיר, הגיע מירושלים ללמוד בהיכלה של ישיבת סלבודקה בבני ברק, ובא להתברך אצל מרן ה'חזון איש' זצ"ל, רבן של ישראל.

שאלו החזו"א: "מה שלום אביך?"

השיב הבחור בתמימות: "ברוך ה'".

שאלו ה"חזון איש" שוב, בעיניים חודרות: "מה שלום אביך?" ושוב ענה: "ברוך ה'..."

הבחור ר' שמעון, שהיה בעל רגש דק, נחרד. אם גדול הדור, שעיניו צופיות למרחוק, שואל פעמיים, יש בזה משהו והתחיל לדאוג...

מיד רץ לטלפון הציבורי

מיד רץ לטלפון הציבורי, בחיל ורעדה, להתקשר לירושלים - 'מה שלום אבא?' 'לא קרה כלום' השיבוהו בני הבית. חזר על שאלתו

ושוב הרגיעוהו, 'לא ארע דבר'. 'לא יתכן', זעק ליבו, 'ה"חזון איש" שאל מה שלומו, אתם מסתירים ממני!'

ואז התברר מה הסיפור, ונתגלה גודל ליבו של המנהיג. מספר שנים קודם לכן, האב עמד לעבור ניתוח מסובך. בני המשפחה נכנסו ל"חזון איש", שאלו בעצתו וביקשו את ברכתו. הניתוח עבר בשלום, אך הם שכחו לחזור ולעדכן.

וכיצד התברר לו? כי ה"חזון איש" אמר לו למחרת: "אביך עדיין ברשימה שלי!". כיון שלא נכנסו להודיעו אם הניתוח הצליח, המשיך מרן להזכירו בתפילותיו יום יום, שעה שעה.

ר' שמעון זייבלד דבק בחזו"א באופן מיוחד, מחמת כך שנוכח לגלות כי במשך שנים התפלל גדול הדור על יהודי ירושלמי פשוט שלא הכירו כלל. מאז דבק במרן ה'חזון איש' והתנהל לאורו ובדרכו, והיה מקפיד על דרכיו קלה כבחמורה.

נחזור לסיפורנו ב"עץ חיים":

בחורף אחד, הכריז רבי שמעון על מבצע לימוד משניות גדול. המטרה: לטעת בילדים אהבת תורה ושינון. הפרס שהובטח למצטיינים הוגדר על ידו בעיניים בורקות כ"פרס מיוחד ושימושי מאוד", פרס שערכו לא יסולא בפז.

מספר הסיפור, שהיה ילד מוכשר, סימן את המטרה. הוא עמל, יגע, שינן פרק אחר פרק בעל פה ונבחן בהצלחה מרובה. הדמיון הילדותי עבד שעות נוספות - מה יהיה הפרס המיוחד? משחק יקר ערך? ספר מרתק עם ציורים? הציפייה בנתה מתח עצום לקראת סוף הזמן.

ואכן זכה מספר הסיפור להצליח במבחן, והמתין בקוצר רוח לקבלת הפרס. והנה הגיע הרגע הגדול. רבי שמעון עומד מול הכיתה, פניו קורנות מאושר עילאי, מעין עולם הבא, והוא מעניק לחתן המשניות את הפרס, עטוף בחגיגיות: ומה יש בחבילה העטופה: כוס זכוכית פשוטה.

דממה בכיתה. הילד מביט בכוס, אחר כך ברבי, ושוב בכוס. הלם. אכזבה צורבת.

ורבי שמעון? הוא לא רואה את האכזבה. בעיניים בורקות של מי שמחזיק יהלום, של מי שמצא שלל רב, הוא מסביר בהתרגשות: "הכוס הזו היא מיוחדת במינה! קינדערלאך, מדדתי אותה והיא בדיוק, אבל בדיוק, בשיעור חזון איש!".

עבור רבי שמעון, ה"חזונאישניק" הירושלמי, לא הייתה מתנה גדולה יותר בעולם שניתן להעניק לילד יהודי. הוא לא ראה מולו ילד שרוצה לשחק; הוא ראה מולו יהודי קטן שעתיד לגדול, והוא רצה להעניק לתלמידו האהוב את האפשרות לקיים את מצוות ארבע כוסות בליל הסדר בהידור המושלם ביותר, לפי כל החומרות, ללא חשש ופקפוק, כפי שפסק רבו הנערץ. בעיניו, הוא נתן לו את המפתח לגאולה הפרטית שלו.

רציתי פרס, קיבלתי כלי מטבח

"אני חייב להודות", מספר לי החבר, "שבאותו רגע הרגשתי נפילה. אכזבה מרה. ילד בכיתה ו' לא חולם על כוסות לליל הסדר, גם

אם כוס זכוכית הייתה יקרה אז. רציתי פרס, קיבלתי כלי מטבח".

אבל אז קרה הדבר המופלא, אותו נס חינוכי שרק מחנך עם "לשם שמים" יכול לחולל.

הגיע ליל הסדר. השולחן ערוך, כולם מסובים, והכוס של הרב'ה עומדת כמובן לפני. ואז, גם אם הייתי ילד, הרגשתי פתאום 'הארה'. ברגע של רוממות, הבנתי שהרב'ה באמת ובתמים נתן לי את הדבר היקר ביותר בעיניו - לא צעצוע שיישבר מחר, אלא את האפשרות לעבוד את ה' בשלימות. הוא נתן לי חתיכה מהלב שלו, מהאמונה שלו.

התמימות הזו, ה"אמת" הנוקבת של רבי שמעון, נקלטה בלב הילדותי. היא שרפה את הקליפות.

פתאום, מספר החבר, התמלאתי הערכה עצומה. התחלתי להתחבר לכוס, לדקדוק ההלכה של החזון איש, ולרב'ה שדואג לי בצורה כל כך עמוקה, שדואג לנשמה שלי. בלי הסברים שכליים, בלי הטפות מוסר. הלב הטהור של רבי שמעון פשוט הדביק אותי באש קודש.

ומאז הלכתי ודבקתי בו, ואני זוכר את אותה שנה כשנה של התעלות מיוחדת שהשפיע עלי רבות.

אם זכרוני אינו מטעה אותי. נדמה לי שהוא לימד אותנו להגיד כל יום מזמור כ"ה בתהילים שהיה שגור על פיו, 'לדוד אליך ד' נפשי אשא', וזה ממש מבטא את רצונו הגדול שהיה לעשות רצון הקב"ה בכל עת.

חמישים שנה אחרי, הכוס הזו ושבריה אולי נעלמו בתהום הנשייה, אבל השיעור נשאר חקוק על לוח ליבי עד היום. הסיפור הזה הוא עדות חיה לפסוק "יראת ה' טהורה עומדת לעד". כשמחנך פועל מתוך אמת פנימית יוקדת, מתוך רצון להיטיב רוחנית, המעשה הקטן ביותר הופך לנצחי. זהו הכוח של רבי שמעון, וזהו הכוח של המיילדות במצרים - להפוך את החומר לרוח, ואת הרגע לנצח.

זכותו יגן עלינו.

אחת מחוויות הילדות שמעוררות בי עד היום ערגה היא שיחותיו של רבי יחזקאל לוינשטין זצ"ל. רק כשהתבגרתי הבנתי כמה הכרת הטוב חב אני לאבי זצ"ל שלקח אותי לשיחות

הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א על השיחות של המשגיח שחדרו ללב

וַיַּאֲמֵן הָעָם וַיִּשְׁמְעוּ (ד׳ לא)

אחת מחוויות הילדות שמעוררות בי עד היום כיסופין וערגה, היא שיחותיו של משגיח ישיבת פוניבז׳ הגאון הצדיק רבי יחזקאל לוינשטין זצ"ל,

בכל שבת ושבת, בפניא דמעלי שבתא, היה אבי מורי זצ"ל מזדרז לסיים את הסעודה השלישית ומאיץ את צעדיו אל חדר האוכל של הישיבה, שם נמסרה אז השיחה הקבועה. היה חשוב לו שאנו הילדים נתלווה אליו, כדי שגם אנחנו נספוג מאותו מקור השראה עילאי ומקודש.

כילד צעיר לימים אכן לא הבנתי כמעט דבר, אך גם אני חשתי את עצמי כמי ששותה את דברי המשגיח. משום שהלהט בדיבורו, הרצינות המיוחדת, הקול הרוטט והומה ביראת שמיים זכה וטהורה, חדרו לעצמותינו וגרמו לנו להתרומם לפסגות אחרות.

עדיין מהדהדות באוזני, מילים מסוימות בשיחות, אותן היה המשגיח חוזר ושונה פעם אחר פעם בהברה פולנית נוקבת ובנהמת לב, תוך כדי דפיקה עזה על הסטנדר: "אמונה"! "יציאת מצרים"! "תורה"! "תפילה"!...

דבר פלא היה אצל המשגיח

דבר פלא היה אצל המשגיח. למרות שבמבט שטחי היה נראה כי הוא מדבר דברים פשוטים ומוכרים, השפעתו על מגוון השומעים הייתה עזה ביותר; על תלמידי חכמים שנמנו בין גדולי הדור, לצד אנשים פשוטים, בחורים צעירים ואף ילדים. כולם, כל אחד לפי רמתו והבנתו, מצאו טעם בשיחותיו וחשו שהן דבר מרומם ומלהיב.

הגאון הצדיק רבי שלמה וולבה זצ"ל עמד על נקודה זו והסביר זאת כך:

היתה לו למשגיח פשטות מיוחדת אותה ינק ממרן ה׳חפץ חיים׳ זצ"ל. אצל ה׳חפץ חיים׳ ראו פשטות שהסתירה את העמקות והגדלות העצומה. כל המעלות הגדולות הוכנסו בתוך הפשטות. הינה בעת דרשתו המפורסמת של ה׳חפץ חיים׳ במעמד ה׳כנסייה הגדולה׳, ישבו גם ארזי הלבנון: רבי חיים עוזר גרודזי׳ינסקי, רבי מאיר שפירא ועוד מגדולי ומאורי הדור, וכולם שמו אוזניים כאפרכסת לשמוע כל הגה שיצא מפיו. כל אחד שמע מה שהוא היה צריך לשמוע, ומה שהיה מסוגל לשמוע. הגדולים שמעו חידושים עצומים ונפלאים והתפעמה רוחם, ואילו האנשים הפשוטים שמעו דברים פשוטים.

כך גם היה אצל רבינו המשגיח, השווה הרב וולבה. הפשטות בדברים לא הייתה באמת פשוטה כל עיקר. אדרבה, הרבי הגאון הקדוש בעל ה׳באר משה׳ מאוז׳רוב זצ"ל, שהיה מגדולי הדור ממש, הצביע לי פעם על שיחה אחת של המשגיח ואמר: "זה קטע שלקוח מ׳עץ חיים׳, זה יסוד שמופיע בספר קבלה פלוני, זה מופיע בספר קבלה אלמוני..." ומדבריו למדתי כי כל שיחה של המשגיח הייתה בנויה בעמקות גדולה. ואילו אנו כשמסתכלים על שיחותיו נראה לנו שכתובים שם דברים פשוטים, יציאת מצרים ואמונה, דברים מפורסמים ונדושים. זאת משום שהכול מכוסה במעיל של פשטות. המשגיח היה אומר את מה שהוא חי, מבלי צורך להרשים את השומעים בדברים מיוחדים. כמה נכונה היא ההגדרה הקולעת הזאת!

כמה הכרת הטוב חב אני לאבי זצ"ל

בזמנו כששמעתי את השיחות לא הבנתי את עומקן, רק ראיתי דמות חיה שהשפיעה יראת שמיים, וזעקה את המילים הפשוטות והידועות, ותו לא. אך לימים, כשהתבגרתי ושחזרתי את אשר ראיתי ושמעתי, הבנתי כמה הכרת הטוב חב אני לאבי זצ"ל שטרח לקחת אותי עימו לאותן שיחות.

מלבד המראה המפעים שחדר בי עמוקות, הרי גם מסריו הנוקבים שהיו נראים לנו בזמנו דברים נכוחים ופשוטים, ככל שמשמשנו בהם מצאנו טעם ונופך חדש בהבנת ההתרחשויות של יציאת מצרים. הם הביאו אותנו להסתכלות מחודשת על העניינים היסודיים ורמי המעלה של האמונה, ודבר שפתיים אך למחסור.

אחד מתלמידי המשגיח מתאר את עניין 'יציאת מצרים' בהיכלה של ישיבת פוניבז׳ בחיי חיותו של המשגיח, כך:

"מי שזכה להסתופף בהיכלא קדישא ישיבת פוניבז׳ בתפארתה, חש בעליל כי זכירת יציאת מצרים היא עיקר בדת, ולא די שלא תשכח מעמנו כשמזכירה פעם בשנה בסדר ליל הפסח, אלא תמיד לא ימיש זיכרונה מליבנו.

"כשהיה מגיע זמן קריאת התורה בפרשיות שובבי"ם, כבר מפרשת וייגש חשו כי הגיע הזמן לרכוש 'פספורט' ליציאת מצרים... באולם הישיבה הדהד מה שאמרו בקלם כי יציאת מצרים בגדר אב לבניין הרוחני המורכב והשלם של עם ישראל ואת הכול יש לייסד על גבי פרשיות אלו... וכמה מרוממת

הייתה הרוח בישיבה הקדושה - תחת כנפי הוד כבוד המשגיח, כאשר כל באיה חשו שזיכרון יציאת מצרים הוא מעיקר תורתנו ומיסודות חינוכנו".

ואכן בכל שנה כאשר באים שוב לקרוא את הפרשות של חומש שמות, צפה ועומדת מול עיניי דמותו הטהורה של המשגיח. הוא וחומש שמות היו תרי רעין דלא מתפרשין. בחומש שמות מפורשות כל נפלאות השם במצרים וכל יסודות האמונה, וכך גם המשגיח השקיע את עיקר עבודתו הרוחנית באמונה ואמונה ושוב פעם אמונה, וראה נחיצות תמידית ויום-יומית לעורר ולהחיות בו ובשומעי לקחו את יסודותיה ועיקריה!

בילדותי למדתי בתלמוד תורה 'תשב"ר'

כעת נתמקד בעבודה המעשית של האמונה, כיצד היא הדרך הפשוטה בה יזכה האדם להגיע להכרה בהירה באמונה, לחיות עם בורא עולם בכל רגעיו ותחושותיו?

בילדותי למדתי בתלמוד תורה 'תשב"ר', שבבית מרן ה'חזון-איש' זצ"ל בבני ברק. מנהלו הרוחני של התלמוד תורה היה הגאון הצדיק רבי אלעזר צדוק טורצי'ין זצ"ל, דמות רבת הוד משכמו ומעלה של ירא אלוקים ושקדן, באישיותו המאלפת הצליח להקרין במידה גדושה על התלמידים מיראת השמיים המופלגת שלו וממידותיו הנאצלות.

רבי אלעזר צדוק נמנה על באי ביתו הקרובים של ה'חזון-איש', והתיידד בשנים ההן עם אחיינו-כבנו בן ביתו של ה'חזון איש', הלוא הוא מרן שר התורה הגר"ח קניבסקי זצוק"ל, ולימים חיברו בצוותא את סדרת הספרים 'שונה הלכות'.

זיכרון הילדות החרוט בקרב ילדי התלמוד תורה מאותן שנים, הוא המראה הנפלא והמעורר לאהבת תורה לשקידה ושקיעה בתורה, כיצד רבי אלעזר צדוק יושב בפרוזדור התלמוד תורה, יחד עם רעו הגדול רבי חיים, ולצד כל ההמולה והרעש של הזאטוטים התנתקו לגמרי מכל הסובב אותם, שקעו בד' אמות של תורה והלכה, והתפלפלו בינם לבין עצמם כיצד ובאיזה נוסח לכתוב כל מילה ותיבה בחיבורם המופלא.

שמע ממנו דברים מופלאים שהבהילו את חושיו

בשמו של רבי אלעזר צדוק סיפר הגאון הצדיק רבי שלמה ברעוודא זצ"ל, סיפור נפלא ובעל מסר נוקב:

בבחרותו, בעת שלמד רבי אלעזר צדוק בישיבת חברון, היה מרבה לפקוד את מעונו של ה'חזון איש'. באחת הפעמים שביקר בביתו שמע ממנו דברים מופלאים שהבהילו את חושיו.

החזון-איש התבטא בפניו: "ישנם אנשים שכל חייהם עוסקים בתורה ובמצוות ובטוחים הם בעצמם שהם חיים על פי האמונה, אך כשיבואו לשמיים יופתעו להיווכח שעדיין חסרה להם הרבה עבודה בעניין האמונה!"

רבי אלעזר צדוק נחרד עד עמקי נשמתו, ולא הבין על מה מכוונים דבריו. כשהגיע לישיבה וסיפר לחבריו את ששמע, הם הגיבו לו: "מדוע לא שאלת על אתר את ה'חזון איש' עצמו למה

הוא מתכוון?" אחרים הציעו לו: "מדוע שלא תיכנס שוב אל ה'חזון איש' לשאול אותו כיצד באמת יכול האדם להיות בטוח בעצמו שהוא שלם באמונה?"

כעצת חבריו סב רבי אלעזר צדוק על עקבותיו, נסע שוב לבית ה'חזון איש' והציג בפניו את השאלה - למה כיוון במה שאמר לו קודם?

ה'חזון איש' השיב לו כך: "רצוני היה רק לעורר אותך על נקודה זו, כי אם האדם אינו עובד על אמונה מדי יום ויום, מטבע האדם האמונה שלו נחלשת ומתפוגגת. לכן על האדם להיזהר לא להיות שאנן בליבו ולחשוב שהוא כבר 'מאמין', אלא פשוט לעבוד על אמונה ללא הרף ובכל עת".

"כיצד האדם יעשה זאת", הוסיף ה'חזון איש לומר, "על ידי שירגיל את עצמו לבקש מהקדוש ברוך הוא על כל דבר ופרט, ולאחר שתתמלא הבקשה להודות על כך. בדרך זו ירגיל האדם את עצמו שהכול מהקדוש ברוך הוא, ותתחזק אצלו האמונה הפשוטה!"

תעזור לי ברחמיך הרבים שלא תהיה לי שום תקלה בדברי עם השכנים, בלכתי למכולת, בעלייתי לאוטובוס

ואכן סיפר בהשתוממות ראש הישיבה, מרן הגאון רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זצ"ל, כי בבחרותו הכיר זקן אחד שאומנם היה פשוט בהליכותיו אך סיגל לעצמו מנהג מופלא. לאחר אמירת ה'יהי רצון' בשמונה עשרה האריך לפרט ולבקש על כל דבר שתכנן לעשות באותו יום. לדוגמא היה אומר, "ריבונו של עולם! תעזור לי ברחמיך הרבים שלא תהיה לי שום תקלה בדברי עם השכנים, בלכתי למכולת, בעלייתי לאוטובוס", וכך פירט כל פרט ופרט שתכנן למשך היום.

רבי מיכל יהודה אמר בהתפעלות כי ראו עליו בחוש כי הוא חי עם ריבונו של עולם. על הכול הוא ביקש והתפלל, ובכך הרגיל את עצמו שהוא חי בעולמו של הקדוש ברוך הוא, תחת פיקודו והשגחתו, ואכן זכה להיות בעל מדרגה באמונה.

(מתוך הספר אוצרותיהם אמלא)

נכנסתי לבית הכנסת 'איצקוביץ', התיישבתי על הספסל, ולצידי יושב יהודי מבוגר מאוד, לקח לי כמה רגעים, ולפתע הלב שלי החסיר פעימה. זיהיתי אותו. זה היה ה'רב'ה' שלי מכיתה ב'. לא ראיתי אותו אולי 65 שנה..

שבעים נפש, שבעים בובות, וסוכריה כתומה אחת. והמפגש עם הרב'ה אחרי 65 שנים

יֹצְאֵי יֶרֶךְ יַעֲקֹב שִׁבְעִים נָפֶשׁ (א ה)

מאת: אלחנן נתן ליכטיג

בפרשת השבוע, פרשת שמות, התורה מספרת על בני יעקב ושבעים הנפש היורדים מצרימה. בהקשר לכך, תשמעו סיפור שאותו שמעתי לא מכבר מכלי ראשון, מהרב שמעון ל. יהודי יקר ותלמיד חכם. הסיפור מזכיר לנו כמה זהירות נדרשת מאיתנו, ההורים והמחנכים, כשאנו עוסקים בנפשות הרכות של צעירי הצאן.

הרב שמעון, הוא כבר יהודי כבן שבעים, צעיר ברוחו ופעיל בעניינים שונים. כשאנו יושבים לשוחח, הוא מקדים ואומר: "תראה אותי, ברוך ה', זכיתי. עמלתי בתורה, שימשתי כמנהל מוסד חינוכי גדול במשך שנים רבות, ידי רב לי במלאכת הסת"ם, וזכיתי ב"ה לראות דורות ישרים ומבורכים, בנים ונכדים בחופתם. החיים, כמו החיים, מלאים באתגרים וגם הרבה קשיים, אבל ב"ה מתמודדים, ולכל אחד יש את ה'פעקלה' (החבילה) שלו, אבל בסך הכל - ב"ה מודים להקב"ה כל יום".

אלא שהשבוע, משהו הציף את הכל מחדש.

"נכנסתי לבית הכנסת 'איצקוביץ' המפורסם בבני ברק לתפילת מנחה", מספר הרב שמעון, ועיניו מצטעפות. "התיישבתי על הספסל, ולצידי יושב יהודי מבוגר מאוד, ישיש מופלג. לקח לי כמה רגעים, ולפתע הלב שלי החסיר פעימה. זיהיתי אותו. זה היה ה'רב'ה' שלי מכיתה ב'. לא ראיתי אותו אולי 65 שנה, אבל הדמות שלו הייתה חרוטה לי בזיכרון".

כדי להבין את הסיפור, מבקש הרב שמעון לקחת אותנו במנהרת הזמן, 65 שנה אחורה. עולם החינוך של אז לא היה משוכלל ומפותח כמו היום, אבל אותו 'רב'ה' היה נחשב למחנך משקיען, כזה שנותן את הנשמה.

ויצר במו ידיו שבעים בובות קטנות בצורות שונות

"למדנו אז על פרשת הירידה למצרים", הוא נזכר. "כדי להמחיש לנו את 'שבעים נפש', הרב'ה עמל ויצר במו ידיו שבעים בובות קטנות בצורות שונות - זקנים, צעירים, ילדים. לכל בובה הוא הצמיד מספר ושם של אחד מבני יעקב. המשימה שלנו הילדים הייתה מאתגרת: מי שידע לזהות את כל הבובות ולומר את שמותיהן בעל פה, יקבל פרס".

הפרס לא היה משחק יקר ולא טיולים מיוחדים. הפרס היה במושגים של פעם: סוכריה כתומה בטעם דבש. "אתם הצעירים לא תבינו", מחייך הרב שמעון חיוך מריר, "אלו היו סוכריות דביקות שהיו מגיעות בשקית ללא עטיפה אישית, נדבקות זו לזו לגוש אחד, אבל עבורנו? זה היה ממתק ששווה עולם ומלואו".

הילד שמעון ל. לקח את המשימה ברצינות תהומית. נקבע לו תאריך למבחן. "בלילה שלפני, לא עצמתי עין", הוא מספר. "שיננתי ושיננתי. למחרת, הגעתי לכיתה רועד כעלה נידף. עמדתי מול הרב'ה ועברתי בובה בובה. ברוך ה', ידעתי את הכל! סיימתי את המבחן מיוזע ונרגש, והושטתי את ידי לקבלת הפרס".

הרב'ה הכניס יד לתיק הגדול שלו, חיפש, חיפש, והוציא יד ריקה. "נגמרו הסוכריות", הוא פסק באדישות של מבוגרים. "אל תדאג, בעזרת ה' מחר אני אקנה חבילה חדשה ואביא לך".

אבל המחר הגיע, והרב'ה שכח. "הסתובבתי סביבו יום שלם", נזכר הרב שמעון, כאילו זה קרה הבוקר. "ולמחרת שוב, ויום למחרת שוב. הייתי ילד ביישן, לא העזתי לבקש. חיכיתי שהוא יזכור. אבל הוא לא זכר. סוכריה לא קיבלתי".

יש לי משהו על הלב עליכם

בחזרה להווה, לבית הכנסת איצקוביץ.

"אני יושב ליד הרב'ה הזקן, ולא יכול להתאפק. אני פונה אליו, מציג את עצמי, לוקח לו כמה שניות והוא אכן נזכר בי: 'היית תלמיד טוב' הוא אומר. ואני אומר לו: 'רב'ה, יש לי משהו על הלב'. הוא נבהל, 'מה קרה?', ואני מספר לו את הסיפור על שבעים

הבובות והסוכריה שלא הגיעה".

הרב'ה הישיש הסתכל עלי, הוא לא היה בטוח אם הוא רציני או מתלוצץ, ואז, ברגע של רצון טוב, הוציא מהתיק חבילת וופלים והושיט לי. "קח, שיהיה לך".

"באותו רגע", אומר הרב שמעון, "נפגעתי עד עמקי נשמתי. כמעט בכיתי. אמרתי לו: 'רב'ה, אני לא צריך וופלים! ברוך ה' אני יכול לקנות מפעל של וופלים וסוכריות יחד. אני מדבר איתך על הילד ההוא, מכיתה ב', שכל עולמו היה הסוכריה הזאת. הוופלים עכשיו לא יכולים לפצות על האכזבה הצורבת של הילד ההוא, שמחכה למילה טובה, להכרה במאמץ שלו'.

סוף דבר:

ישבנו שם, ושנינו הבנו שזה יכול לקרות לכל אחד, שוכחים... צחקנו בסוף, נפרדנו לשלום, אבל בדרך הביתה שאלתי את עצמי: "תגיד, אתה נורמלי? עברו 65 שנה, אתה סבא לנכדים, מה אתה רודף אחרי סוכריה?".

אבל התשובה הגיעה מיד, חדה וברורה: זו לא הסוכריה. זה המקום בלב. זו אכזבה של ילד רך בשנים שחדרה עמוק והמתינה לפרוץ ברגע מסויים. אני אפילו לא זוכר אם הסיפור הזה עלה לי במשך השנים בזיכרון, אבל עובדה שברגע מסויים זה יצא החוצה.

הסיפור הזה מלמד אותנו שיעור נורא הוד. כל אחד הוא עולם. גם בכיתה, גם בבית, מול ילד קטן - אין דבר כזה "סתם הבטחה" ואין דבר כזה "דבר קטן".

עבור מבוגר, זו רק סוכריה דביקה שנשכחה. עבור הילד - זהו שבר באמון, זוהי כמיהה שלא נענתה, זהו זיכרון שעמד במקומו 65 שנה.

בואו נלמד מכך להביט בעיניים של הילדים שלנו, להבין שבעולמם הקטן - הסוכריה היא הכל, והמילה שלנו היא הבסיס עליו הם בונים את עולמם.

(הסיפור אמיתי. השמות וכל השאר, עבר עריכה והתאמה..

לתגובות והארות: ניתן להשאיר הודעה בטל: 073-345-30-95 או כתבו ל: A950850750@GMAIL.COM)

המשך מעמוד 1 | הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א

נפולות. והעלו בחכתם את האמת לאמיתה, אחרי ששלחו לבדוק בצד השני של המחיצה, ומצאו שאין שם כלה שניה כלל רק אחת ויחידה, ואיזו היא - הרי היא כלתו של אותו חתן מסכן... המרגיש עצמו בודד ומיותר. והיינו, שהחתן אשר לצידו אינו אלא לץ מחופש, זד יהיר, שבא לקלקל לו את השמחה במזיד ובשאט נפש, ולכן שיחק את המשחק כאילו שגם הוא חתן, אבל באמת אינו כלום... והחתן האמיתי מסתובב נעבעך כאילו שגנבו לו את החתונה, בו בזמן שרק הוא החתן האמיתי ורק לו יש כלה בצד השני... ולא גנבו לו כלום, מלבד 'דמיון' שהציגו בפניו והתעו אותו.

והנה, אילו היה החתן מכיר בכך שכל החתונה שלו היא, כלי זמר וכו' הכל נועדו עבורו, והשני אינו אלא לץ יהיר רשע המבקש לקלקל שמחתו, שהוא עצמו ג"כ אינו מסופק כלל, הוא יודע היטב מיהו החתן ומי אינו החתן. אלא שהוא מעמיד תמונה כאילו הכל עבורו ואתה מיותר אז לא היה מתייחס כלל לאותו לץ רשע, והיה שמח ככל החתנים ביום שמחתם. ע"כ המעשה.

ולדידן ייאמר, היצר מנפח לעינינו את כל התאוות, ומראה שהוא גם כן 'חתן', גם באותם שטויות שהוא מציע לנו יש 'הנאה'. ועתה באים ימי השובבי"ם, מתוקף תפקיד הזמן להאיר לעצמנו שכל עניני העולם אינם אלא דמיונות, כל הקנאה, התאוה והכבוד אינם אלא דמיון', אינם הנאות אמיתיות, לא יותר משקר ודמיון, וממילא כשיבין האדם היטב שהוא העיקר - התורה והמצוה - נשמת ישראל, אז ירקד ויקפץ בכל כוחו כי מכיר שהוא ה'חתן' האמיתי, כל העולם לא נברא אלא בשבילו לשמש אותו להתקרב אל ד' ע"י תורה ומצוה, ובזה ינצל מאותו יצר נורא, והכל יהא בטל ומבוטל.

(מתוך 'באר הפרשה' שמות תשפ"ה)

הצטרף אלינו...

לרגל הרחבת מערך ההפצה
של גליון 'על הצדיקים'
אנו מחפשים איש שיווק

אחראי על מערך ההפצה
השיווק והפרסום

תנאים טובים למתאימים

b950850750@gmail.com

זכורני מקרה שאירע לפני מספר שנים, עת שימשתי כמשגיח בישיבה קטנה בירושלים. באחד הימים התרחש מעשה קונדס מצד קבוצת בחורים, מעשה שדרש תגובה חינוכית הולמת.

הגאון הרב בצלאל טרוביץ שליט"א יו"ר ארגון 'נוצרי לשון' לחיות למען השני

וַיִּגְדַּל מֹשֶׁה וַיֵּצֵא אֶל אֶחָיו וַיַּרְא בְּסִבְלֹתָם (כ' ב)

בפרשת "שמות" אנו פוגשים לראשונה את משה רבינו. מרגע לידתו ותחילת דרכו במצרים כמנהיג העם, כפי שמתאר רש"י המפורסם, כאשר משה יוצא אל אחיו, "נתן עיניו ולבו להיות מצר עליהם". ההתחלה של משה רבינו היתה ביכולת לחוש את כאבו של העם.

מעניין מאוד שמשה רבינו בסוף התורה, בפרשת "וזאת הברכה", מוכתר משה בתואר הנשגב "איש האלוקים". נשאלת השאלה: מהו הסוד? איך הופך אדם בשר ודם ל"איש האלוקים"?

ה"אור החיים" הקדוש בפרשת וזאת הברכה, מאיר את עינינו בפירוש מיוחד. הוא מסביר כי הדרגה הרוחנית העצומה אליה הגיע משה רבינו, נובעת ישירות מההתעסקות עם העם, וזה לשון קודשו:

"ונתכוון הכתוב בסמיכות את בני ישראל למאמר איש האלוקים, להגיד שמדרגה זו השיגה עם בני ישראל. פירוש: באמצעות מה שטרח בהם, ומה שסבל מהם, והמסתעף מאמצעות הנהגתו הטובה עמהם - השיג מדרגה זו להיקרא איש האלוקים".

המסר חד וברור: משה רבינו השקיע את כל כולו בעם ישראל. ההשקעה הזו, הטורח, הסבלנות והנתינה לזולת - הם אלו שבנו ורוממו אותו.

ההשקעה באדם השני היא המביאה לתיקון האדם עצמו. זהו כלל ברזל לכל מקום בחיים: עם החברותא, עם בני הבית, עם השכן ולכל מי שזקוק.

ההשפעה על הזולת אינה דורשת תמיד מעשים כבירים; לעיתים די במאור פנים. בפרשת "ויחי" נאמר "ולבן שיניים מחלב", וחז"ל מלמדים אותנו כי "גדול המלבין שיניים לחברו יותר ממשקהו חלב". החיוך לשני יכול לחולל פלאים.

זכורני מקרה שאירע לפני מספר שנים, עת שימשתי כמשגיח בישיבה קטנה בירושלים. באחד הימים התרחש מעשה קונדס מצד קבוצת בחורים, מעשה שדרש תגובה חינוכית הולמת. מצד אחד, הדבר הכעיס מאוד והיה צורך להעמידם במקומם "למען יראו ויראו". מצד שני, ידעתי כי "מידת הרחמים עלינו התגלגלי" וחששתי להגיב מתוך כעס.

החלטתי לצאת לסיבוב קצר ברחוב הסמוך כדי להירגע ולחשוב. בעודי שקוע במחשבות, אני רואה מולי ילד קטן מחייך אלי חיוך רחב ותמים. באותו רגע הרגשתי את כוחו של ה"לבן שיניים". תמימותו של הילד המסה את הרצינות, וליבי התמלא ברחמים וברצון להיטיב. חזרתי לישיבה בגישה אחרת לגמרי, מתוך רצון לחנך ברחמים וברצון.

ומרוב התרגשות התבלבל ופתח בברכת "אשר נתן לנו"

לעשות טוב לשני, פירושו גם לדעת מתי לשתוק. הרצון שלנו "לעזור" ו"לתקן" עלול לעיתים להפוך לחרב פיפיות. סיפור שקראתי בעלון "שים שלום" ממחיש זאת בכאב:

היה זה ביום שני בבוקר, יום חול רגיל. ל"שלישי" עלה חתן בר מצווה נרגש. הנער, שבאותו יום מלאו לו י"ג שנים, עמד בפנים סמוקות וברגליים כושלות ליד הבימה, כשאביו לידו. קולו רעד כשהחל לברך, ומרוב התרגשות התבלבל ופתח בברכת "אשר נתן לנו" במקום "אשר בחר בנו".

באותו שבריר שנייה, עשרות מתפללים מבוגרים ומנוסים (שאם נחשבן יחד את שנות חייהם הם כבר צברו יחד כאלפיים שנות חיים, ונסיון רב...) זעקו לעברו כאיש אחד: "אשר בחר! אשר בחר!". הם רצו לעזור, הם רצו לתקן, אבל התוצאה הייתה הרסנית. הנער תיקן את עצמו מיד, אך מרוב בהלה התבלבל עוד חמש פעמים בהמשך הברכות.

חישבו לרגע על הנער הזה. בעוד עשרים שנה, כשייזכר בבר המצווה שלו, הוא לא יזכור את האוכל, את האורחים ואולי גם לא את המתנות. אבל את הרגע הנורא ההוא, את הצעקה הקבוצתית ואת הבושה הצורבת - הוא לא ישכח לעולם. ה"עזרה" של הציבור הפכה לצלקת בנפשו הרכה. חישבו לרגע, הרי אביו עמד לידו, הבעל קורא היה שם, הגבאי ניהל את העניינים - הטעות הייתה מתוקנת בודאי גם בלי שכל הקהל "יתנפל" עליו.

להיות אדם טוב יותר, דורש מאיתנו רגישות עצומה. עלינו להרגיל את עצמנו לא להעיר הערות באופן ספונטני ולא לתקן אחרים מבלי לחשוב על ההשלכות.

רק אחרי שבדקנו, שקלנו ומצאנו את הדרך הטובה ביותר להעיר מבלי לפגוע - ורק אם הדבר הכרחי - נעשה זאת. וגם אז: במאור פנים, בחביבות, ובעיקר עם הרבה מאוד רגישות.

ואז נזכה ונלך בדרכיו של "איש האלוקים".

בעודי מתלבט מול אחד המכשירים, ניגש אלי מנהל המחלקה, אברך חסידי, כבן שלושים, בעל פנים מאירות. הוא הביט בי בחיוך רחב: "אתה לא מזהה אותי, נכון?" הוא שאל, וקולו הסגיר התרגשות.

על המפגש המטלטל במחלקת מוצרי החשמל

מאת: הרב משה שטרנברג

"וַיַּרְא בְּסִבְלֹתָם".

זה קרה באחד מימי החול הרגילים של השבוע. נכנסתי לאחד הסניפים הגדולים של רשת שיווק מוכרת, כשאני ממוקד במטרה אחת: בדיקת מחירים במחלקת מוצרי החשמל. הראש היה עמוס בטרדות היומיום, העיניים סרקו את המדפים, ולרגע לא חשבתי שהביקור השגרתי הזה עומד להפוך לשיעור לחיים.

בעודי מתלבט מול אחד המכשירים, ניגש אלי מנהל המחלקה. הרמתי את מבטי וראיתי מולי אברך חסידי, כבן שלושים, בעל פנים עדינות ומאירות. הוא הביט בי בחיוך רחב..

"אתה לא מזהה אותי, נכון?" הוא שאל, וקולו הסגיר התרגשות.

התבוננתי בו שוב, מנסה לדלות זיכרון, אך לשווא. "האמת היא שלא", הודיתי במבוכה. "אנחנו מכירים?"

"טוב, השתניתי מאז", הוא צחק, ואז הנמיך את קולו לנימה אישית יותר. "תן לי להזכיר לך נשכחות. לפני עשרים שנה, הייתי נער צעיר שאסון נפל על ביתו. התייתמתי מאבי, והעולם שלי חרב עלי. לא מצאתי את עצמי, הייתי אבוד. בחיידר הרגשתי כמו הילד הכי עלוב, סתם בלי סיבה, לא שמישהו עשה לי משהו אבל הרגשתי שכולם מרחמים עלי. ואז הגיע חג הסוכות".

לא דמיינתי מה עבר בראשו של אותו נער.

הוא עצר לרגע, כאילו חווה את הזיכרון מחדש. "אתה בטח מבין את הסיטואציה. חג שמח, כולם הולכים עם האבות לשמחות בית השואבה, ורק אני... אנא אני בא? איך אלך לבד? הרגשתי הכי בודד בעולם. ואז הגיעה ההזמנה מכם, מארגון 'זה לזה'. שמחת בית השואבה מיוחדת ליתומים. בהתחלה לא רציתי ללכת, אבל בבית שכנעו אותי ואת אחי. הגענו לשם בחשש, ופתאום - הפתעה..

הוא לקח נשימה עמוקה. "אני זוכר שנכנסתי לאולם, ראיתי המון ילדים, מוזיקה, בלגן. אבל היה רגע אחד, רגע שצרוב לי בנשמה עד היום. עמדתי שם קצת מבולבל קצת, ואתה ניגשת אליי".

"קראת לי לבוא הצידה. לא דיברת אלי כמו מבוגר לילד, או כמו תורם לנזקק, ואמרת לי משפט שזכור לי עד היום: 'תדע לך גם אני יתום. אני כבר מבוגר, אבל הכאב עוד נמצא ואני יודע מה זה. גם אני מכיר את זה, גם אני חוויתי את זה'. והוספת: 'תדע לך, בעזרת השם אפשר להמשיך הלאה. אבא בשמיים רוצה שנשמח. בוא נשמח אני ואתה ביחד. אנחנו באותו מצב'.

"אתה מבין?" הוא לחש, "באותו רגע הפסקתי להיות 'הילד המסכן'. הרגשתי שאני לא לבד., את הזיק הזה בעיניים שלך שהבין אותי באמת, לא אשכח לעולם. זה לא היה 'אני אעזור לך', זה היה 'אני איתך'. אני מבין מה אתה מרגיש".

ואז ראיתי משהו נפלא. ראיתי שכל ילד שנכנס הוא מלך. היחס, החיוכים, הדאגה לפרטים הקטנים. מאותו רגע, לא רציתי שזה יגמר וחיכיתי לאירוע הזה כל השנה. אבל אתה יודע מה הדבר שנכנס לי בזכרון? "החכמה שלכם לא להכניס את מי שאינו יתום. החברים בכיתה התחננו בפניי: 'תכניס אותנו, תסדר לנו מקום'. ואתם, בחכמה עצומה, שמרתם על הייחודיות. פתאום, במקום להרגיש הילד המסכן שאין לו אבא, הרגשתי 'ילד מבוקש'. הרגשתי שיש לי משהו שלאחרים אין, שאני שווה יותר, התחושה הזו, שאני לא מסכן אלא מיוחד, בנתה אותי מחדש".

"היום ברוך השם הקמתי משפחה מפוארת, הבית שלי מלא שמחה. ואני אומר לך באחריות - כל ההשקעה שלכם אז, היא זו שעשתה פירות. החיים שלי נבנו בזכות אותם רגעים".

יצאתי מהחנות נסער. המילים שלו הדהדו בי כל הדרך הביתה, ופתאום התחברו לי באופן מצמרר לפרשת השבוע.

משה רבינו יוצא אל אחיו: "וַיַּרְא בְּסִבְלֹתָם". רש"י הקדוש מבאר: "נתן עיניו ולבו להיות מצר עליהם". משה לא רק 'ראה' את הסבל, הוא נתן את הלב.

נזכרתי בישיבות ההיערכות ההן ב'זה לזה' לפני עשרים שנה. ישבנו שם, צוות שלם, ושברנו את הראש, דנו ימים ושעות בפרטים הקטנים: איך לגרום להם להרגיש טוב? האם להכניס אורחים מבחוץ או לא? ולמה זה חשוב? באותו זמן, זה היה נראה כמו דיון טכני על לוגיסטיקה. חשבנו שאנחנו מתכננים ארוע, לא ידענו שאנחנו מתעסקים עם נשמות.

המפגש הזה לימד אותי שיעור לדורות: כשעושים חסד, זה לא מספיק רק 'לעשות'. צריך לתת עיניים ולב.

לפעמים אדם נותן חיוך, משקיע מחשבה בפרט קטן לזולת והוא לא יודע שבעוד עשרים שנה, אותו ילד יעמוד מולו כאדם בוגר ויגיד לו: "בזכות תשומת הלב ההוא, בניתי את חיי".

מה ראש הישיבה הרוויח עם כל היתורים שלו בכל החיים?

הגה"צ רבי חזקיהו מישקובסקי שליט"א: יש דבר מאוד מעניין. שאלנו פעם - את מרן ראש הישיבה הגראי"ל שטיינמן זצוק"ל, הוא הרי כל כך הרבה היה מדבר על ויתור שרק מרויחים מזה ולא מפסידים. מה הוא הרוויח עם כל הויתורים שלו בכל החיים? אז הוא אמר לנו שני דברים: "אני הייתי בודד, נשארתי לבד מכל המשפחה. גלמוד, בודד, תראה איזה משפחה יפה הקמתי, תראי איזה שבט, איזה בנים, איזה חתנים זכיתי, ולכל אחד יש את המשפחה שלו. כמה להודות להשם".

והשני הוא אמר: "רק פתחנו את ישיבת 'ארחות תורה' ומיד היא זכתה להתרומם, להיות אחת הישיבות הטובות בארץ". אז עוד לא היה את שאר הישיבות, היום זה כבר זרוע על פני כל הארץ.

היה פעם אברך שבא לשאול את מרן רה"י זיע"א, הוא אברך מתמיד גדול, דא עקא שאין הפרנסה מצויה בביתם ואשתו אתו ביחד שמחה על כך שהוא לומד. איך אני אעשה שבבית לא ירגישו עוני ומחסור?... אני לא רוצה שהילדים שלי יחשבו שאנחנו עניים וחסר לנו... לא אשתי ולא הילדים, שתמיד יהיה מצב של שמחה בבית... אמר לו מרן הרה"י: אם אתה באמת תהנה מן הלימוד, ותחזור הביתה שמח ומאושר זה יכניס כזה אושר בבית ואף אחד לא ירגיש מחסור.

מספרים שהרבנית ברלין ע"ה שאלה פעם את אמא שלה הרבנית שטיינמן ע"ה היום אני מבינה שכשהיינו ילדים לא היה בבית כמעט כלום, ותמיד היינו שמחים, איך זה יכול להיות?... אמרה לה אמה הרבנית ע"ה, כי אצלנו בבית אף פעם לא דברו על כסף וכדומה, זה לא היה דבר בעל ערך שחשוב לדבר עליו, ושמחו עם מה שיש, ונהנו... להיפך, אדם שמדבר כל הזמן על דברים אלו אז הוא מגלה כל הזמן מה אין לו אבל אצלנו אף פעם לא דברו על דברים אחרים בבית, תמיד נהנו ולא הרגשנו שום מחסור.

סיפרנו שהגאון רבי שרגא שטיינמן שליט"א אמר לי שהממתק של שבת אצלם היה בסקויט אחד לשבת. זה הממתק של שבת שהם חיכו לו כל השבוע... כשחיים מאושרים ושמחים באמת לא חסר כלום. ושמחה יש רק בעולם של תורה.

(לקט מתוך גליון 'ארחות חיים')

מישהו בוכה למעלה! למה אתם אדישים?

הגאון רבי מאיר צימרוט שליט"א: הרב מפוניביז' רבי יוסף שלמה כהנמן זצ"ל סיפר, שבדרכו ללמוד בישיבתו של רבי שמעון שקופ בעיר גרודנא, עבר דרך ראדין, ואמר לעצמו: "אם אני נמצא בראדין - אכנס לבקש ברכה מהחפץ חיים". הוא דפק על דלת הבית וחתנו של החפץ חיים פתח לו את הדלת.

"אני רוצה לקבל ברכה מהחפץ חיים", אמר. "תבוא בעוד חצי שעה", השיב החתן. "הוא לא יכול עכשיו".

"האם אני יכול לשבת בינתיים כאן, באיזושהי פינה, ולעיין בספר?" "כן, בוודאי", השיב החתן, והכניס אותו לחדר.

עברו שתי דקות והרב כהנמן שומע קול בכיות מלמעלה. עברו עוד שתי דקות והבכיות מתעצמות. ושוב, אף אחד מבני הבית לא נראה מתרגש מהן. בשלב מסויים, כשהבכיות לא פסקו, הוא לא יכול יותר להתאפק ושאל את החתן של החפץ חיים: "מישהו בוכה למעלה! למה אתם אדישים? אולי הוא צריך עזרה".

"זה שבוכה למעלה זה חותני, החפץ חיים. הוא יושב למעלה ובוכה משום שלפני שבאת הגיע אליו פתק על אשה שמקשה לילד. הוא אמנם לא מכיר לא את הבעל ולא את האשה, ומיד עלה למעלה לבכות, להתפלל ולהגיד תהילים. כך זה אצל חותני. אנחנו רגילים לזה".

אמר הרב כהנמן: "אם יש אדם כזה - אני לא נוסע לגרודנא. אני נשאר כאן בראדין ללמוד אצלו".

(מתוך הספר 'נאה דורש' בהוצאת 'יפה נוף')

יש בעל חי שאין לו בושה ופחד כלל

בדברו על אודות היצר הרע, היה ה'חפץ חיים' רגיל לפרש את מאמרם ז"ל (ברכות ס"א) ד'יצר הרע דומה לזבוב' באופן זה: ישנם בעלי חיים שיש להם בושה או פחד, כשמבריחים אותם או מאיימים עליהם, מיד הם בורחים ומתייראים לשוב, אולם יש בעל חי שאין לו בושה ופחד כלל, אפילו אם תאיים עליו ותבריחנו מאה פעמים, יעיז פניו לשוב אליך שוב, וזהו הזבוב. וכל כך הוא מטריד לפעמים את האדם ואיננו נותן לו מנוח, עד שמניסו מעל חוטמו ובא ועומד על מצחו, מבריחו משם וחוזר חלילה, וכה האדם מתאבק עמו, ואפילו אם הוא מחליף את מקומו יש שהוא הולך אחריו.

לפיכך דימו חכמינו את היצר הרע לזבוב, שאתה מבריחו והוא שב אליך בלא בושה, ולכן הורונו חז"ל, כי לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע ולא יתברך בלבבו כי כבר הבריחו ולא יהין לשוב אליו עוד.

('אשרי האיש' על תהילים)

בדיוק כשהשעון נפל - נגמרה הסוללה

הגאון רבי אברהם גניחובסקי זצ"ל נסע פעם עם בנו לירושלים. במהלך הנסיעה, השעון של הבן נפל מידו והפסיק ללכת. כשהגיעו לירושלים, ביקש ממנו בנו לקנות לו שעון חדש. אמר לו רבי אברהם: "ניכנס תחילה לשען, אולי אפשר לתקן את השעון הזה ולא יהיה צורך לקנות חדש".

הם נכנסו לשען, שבדק את השעון, ואמר: "הבטריה נגמרה, צריך להחליף אותה". הוא החליף בטריה והשעון חזר לעבוד. שאל אותו רבי אברהם: "איך זה שקורה כזה צירוף מקרים: בדיוק כשהשעון נפל - נגמרה הבטריה?"

השיב לו השען: "כבוד הרב, לשעון הייתה סוללה חלשה. עם סוללה כזאת, השעון איכשהו הולך. אבל כשהוא נופל - נגמר הספור".

רבי אברהם הגיע לישיבה, דפק על הבימה ואמר: כשלאדם יש סוללה חלשה של אמונה - איכשהו הוא מצליח לשמור איכשהו. אבל כשבאה, חלילה, נפילה - הוא "נגמר"! נפילות מסוגלות "לגמור" בחורים בעלי "סוללה חלשה" ולדרדר אותם לגמרי.

התפקיד שלנו הוא להטעין את הסוללה באמונה! והדרך להטעין אותה, היא להחליף את המשקפיים! להתרגל לראות דברים במבט של אמונה ובטחון בהשי"ת. כך לא נופלים!

הדברים האלה אינם רק "א שיינע דרשה", להגיד אותם וללכת הלאה. צריך ל'חיות' אותם, לחיות אתם, להטעין את עצמנו, להתמלא באמונה.

(מתוך 'הטוב,הטוב הטוב', בהוצאת 'יפה נוף')

איזה בתים קיבלו המילדות?

חידות סיכום פרשת שבוע תשובות לפי סדר הא - ב

א. כשנולד משה התמלא הבית? אורה.
ב. בת פרעה? בתיה.
ג. בן של משה ? גרשום.
ד. רשעי ישראל? דתן ואבירם.
ה. משה לקח את אשתו ובניו על? החמור.
ו. מה אמר הקב"ה למשה על אהרן? וראך ושמח בליבו.
ז. במה אחז משה שנהפך למטה? זנב.
ח. היכן הוא הר האלוקים? חורב.
ט. צדיקי ישראל. המשך את המילה שו? טרי ישראל.
י. למי היו שבע בנות? יתרו.
כ. איזה בתים קיבלו המילדות? כהונה לויה ומלכות.
ל. יוכבד היתה בת? לוי.
מ. מה היו שפרה ופועה? מילדות.
נ. מה מורידים במקום קדוש? נעלים.
ס. מאיזה אילן דיבר הקב"ה עם משה? סנה.
ע. ה' יתן את חן העם ב? עיני מצרים.
פ. ערים שנבנו ע"י ישראל בפרך? פיתום ורעמסס.
צ. אשת משה? ציפורה.
ק. מה עשו בני ישראל כשהכבידו עליהם את העבודה? קוששו קש ותבן.
ר. האח הגדול? ראובן.
ש. כמה נפשות ירדו למצרים? שבעים.
ת. מה הפסיק פרעה להביא לישראל? תבן

(מתוך עלונו של הרב שלמה קולדצקי שמות תשפה)

בְּמֶשֶׁךְ חוֹדְשַׁיִים שִׁמְעוֹן עָבַר מַהְפָּךְ. כְּשֶׁהַמָּרָק בַּצָּהֳרַיִים הָיָה עִם קִשּׁוּאִים שֶׁהוּא לֹא אוֹהֵב, הוּא אָמַר: "לְפָחוֹת הוּא חַם וּמַשְׁבִּיעַ". כְּשֶׁקִּבֵּל צִיּוּן נָמוּךְ בַּמִּבְחָן, הוּא הִשְׁתַּדֵּל לְחַיֵּךְ וְאָמַר: "עַכְשָׁיו אֲנִי יוֹדֵעַ מָה עָלַי לְשַׁפֵּר"

חַיִּים וְיַעְנְקִי מְסַפְּרִים עַל חָמוּץ מָתוֹק בַּתַּלְמוּד תּוֹרָה

הַהַפְסָקָה הַגְּדוֹלָה הָיְתָה בְּעִיצּוּמָהּ. הֶחָצֵר הָיְתָה מְלֵאָה קוֹלוֹת רְגִילִים שֶׁל הַפְסָקָה... כַּדּוּר מִשְׂחָק הִתְעוֹפֵף בָּאֲוִיר, צַעֲקוֹת שִׂמְחָה מִילְּאוּ אֶת הֶחָלָל, וְרַק בְּפִינָה אַחַת, לְיַד הַבִּרְזִיָּה, עָמַד שִׁמְעוֹן. פָּנָיו הָיוּ מְכֻוָּצוֹת כְּאִלּוּ טָעַם זֶה עַתָּה לִימוֹן חֲמַצְמַץ.

"לָמָּה הַכַּדּוּר תָּמִיד אֶצְלָם?" רָטַן שִׁמְעוֹן לְעֵבֶר חֲבֵרָיו לַכִּתָּה, "וְלָמָּה הֵם תָּמִיד בַּצַּד הַמּוּצָּל שֶׁל הֶחָצֵר וַאֲנַחְנוּ בַּשֶּׁמֶשׁ? זֶה פָּשׁוּט לֹא הוֹגֵן".

יַעְנְקִי חֲבֵרוֹ הַטּוֹב, שֶׁעָבַר שָׁם בְּדִיּוּק, נֶעֱצַר לְרֶגַע. "שִׁמְעוֹן, אוּלַי תְּנַסֶּה פַּעַם אַחַת לִרְאוֹת אֶת הַטּוֹב? הַשֶּׁמֶשׁ זוֹרַחַת, יֵשׁ הַפְסָקָה, עוֹד מְעַט יֵשׁ שִׁעוּר מְרַתֵּק..."

"מְרַתֵּק?" הִתְפָּרֵץ שִׁמְעוֹן, "הַכִּסְאוֹת בַּכִּתָּה שׁוֹבְרִים לִי אֶת הַגַּב! הַכֹּל פֹּה חָמוּץ".

בְּאוֹתוֹ רֶגַע, אֶחָד הַיְלָדִים הַשְּׁנוּנִים, שָׁלַף אֶת הַמִּשְׁפָּט שֶׁשִּׁנָּה אֶת חַיָּיו שֶׁל שִׁמְעוֹן לַתְּקוּפָה הַבָּאָה: "חֲבֵרִים, עִזְבוּ אוֹתוֹ, זֶה לֹא שִׁמְעוֹן, זֶה 'שִׁימוֹנְלִימוֹן'! הוּא פָּשׁוּט נוֹלַד עִם לִימוֹן בַּפֶּה".

הַכִּינּוּי הַחָדָשׁ תָּפַס כְּמוֹ אֵשׁ בִּשְׂדֵה קוֹצִים. תּוֹךְ שָׁבוּעַ, אַף אֶחָד יוֹתֵר לֹא קָרָא לוֹ שִׁמְעוֹן. הוּא הָיָה "שִׁימוֹנְלִימוֹן" וְזֶהוּ זֶה.

בַּתְּחִילָּה הוּא עוֹד נִסָּה לִמְחוֹת, אֲבָל כְּכָל שֶׁהִתְלוֹנֵן יוֹתֵר ("לָמָּה אַתֶּם קוֹרְאִים לִי כָּכָה? זֶה מַעֲלִיב!"), כָּךְ הַכִּינּוּי נִרְאָה מַתְאִים יוֹתֵר לְאוֹפְיוֹ הַמִּתְלוֹנֵן.

כְּשֶׁהַמָּרָק בַּצָּהֳרַיִים הָיָה עִם קִשּׁוּאִים

הַשִּׁינּוּי הַגָּדוֹל קָרָה בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ. הַמְּנַהֵל נָשָׂא שִׂיחָה בִּפְנֵי תַּלְמִידֵי כִּתּוֹת ז'-ח'. הוּא דִּבֵּר עַל הַכֹּחַ שֶׁל הַכָּרַת הַטּוֹב וְשֶׁל הַהוֹדָיָה לַד' עַל כָּל דָּבָר טוֹב בְּחַיֵּינוּ. "מִי שֶׁמְּחַפֵּשׂ רַע, מוֹצֵא רַע," אָמַר הַמְּנַהֵל בְּקוֹלוֹ הַשָּׁקֵט וְהַחוֹדֵר, "אֲבָל מִי שֶׁבּוֹחֵר לְהוֹדוֹת, הוֹפֵךְ אֶת הַמְּצִיאוּת שֶׁלּוֹ לִמְתוּקָה".

שִׁמְעוֹן הִרְגִּישׁ כְּאִילּוּ הַמְּנַהֵל מְדַבֵּר אֵלָיו אִישִׁית. בְּאוֹתוֹ יוֹם הוּא קִבֵּל הַחְלָטָה: הוּא מַפְסִיק לְהִתְלוֹנֵן. הוּא יִהְיֶה חִיּוּבִי. הוּא יְאַמֵּץ אֶת מִידַּת הַכָּרַת הַטּוֹב. הוּא יִשְׁתַּדֵּל לְהוֹצִיא מִלִּים חַמּוֹת מֵהַפֶּה וְלִרְאוֹת אֶת חֲצִי הַכּוֹס הַמְּלֵאָה.

בְּמֶשֶׁךְ חוֹדְשַׁיִים שִׁמְעוֹן עָבַר מַהְפָּךְ.

כְּשֶׁהַמָּרָק בַּצָּהֳרַיִים הָיָה עִם קִשּׁוּאִים שֶׁהוּא לֹא אוֹהֵב, בִּלְשׁוֹן הַמְּעָטָה, הוּא אָמַר: "לְפָחוֹת הוּא חַם וּמַשְׁבִּיעַ". כְּשֶׁקִּבֵּל צִיּוּן נָמוּךְ בַּמִּבְחָן, הוּא הִשְׁתַּדֵּל לְחַיֵּךְ וְאָמַר: "עַכְשָׁיו אֲנִי יוֹדֵעַ מָה עָלַי לְשַׁפֵּר". הוּא הָפַךְ לְיֶלֶד חִיּוּבִי וְנוֹחַ. אֲבָל דָּבָר אֶחָד לֹא הִשְׁתַּנָּה: הַכִּינּוּי.

"שִׁימוֹנְלִימוֹן, תַּעֲבִיר לִי בְּבַקָּשָׁה אֶת הַסֵּפֶר," בִּקֵּשׁ אֶחָד הַתַּלְמִידִים. שִׁמְעוֹן נֶאֱנַח בַּלֵּב "אֲפִילּוּ שֶׁאֲנִי כְּבָר לֹא מִתְלוֹנֵן," חָשַׁב לְעַצְמוֹ, "הַשֵּׁם הַזֶּה עֲדַיִן רוֹדֵף אוֹתִי".

יוֹם אֶחָד, לִקְרַאת סוֹף הַיּוֹם, הִתְרַחֵשׁ הַמִּקְרֶה שֶׁשָּׁבַר אֶת גַּב הַגָּמָל. הַתַּלְמִידִים הִתְאַרְגְּנוּ לַחֲזוֹר הַבַּיְתָה, אַךְ הָאוֹטוֹבּוּס שֶׁל הַהַסָּעָה

אֵחֵר בְּחֵצִי שָׁעָה. יֶלֶד אֶחָד הִכְרִיז בְּקוֹל: "נוּ, אֵיפֹה שִׁימוֹנְלִימוֹן? בֶּטַח יֵשׁ לְךָ הַרְצָאָה שֶׁלֵּמָה עַל חֶבְרוֹת הָאוֹטוֹבּוּסִים, עַל הַחוֹם וְעַל אֵיכוּת הַכִּבְּיּשִׁים. בּוֹא שִׁימוֹנְלִימוֹן, תֵּן לָנוּ קְצָת מֵהַחֲמִיצוּת שֶׁלְּךָ!"

שִׁמְעוֹן הִרְגִּישׁ דִּמְעָה חוֹנֶקֶת אֶת גְּרוֹנוֹ

שִׁמְעוֹן הִרְגִּישׁ דִּמְעָה חוֹנֶקֶת אֶת גְּרוֹנוֹ. הוּא לֹא אָמַר מִילָה, פָּשׁוּט פָּנָה וְחָזַר לְכִיּוּוּן בִּנְיַן הַתַּ"ת. הוּא נִכְנַס לְחַדַּר הַמְּנַהֵל.

הַמְּנַהֵל הִבִּיט בְּשִׁמְעוֹן. "שֵׁב, שִׁמְעוֹן הַיָּקָר" אָמַר.

"הַמְּנַהֵל," אָמַר שִׁמְעוֹן בְּקוֹל שָׁבוּר, "לָקַחְתִּי לִתְשׁוּמֶת לִבִּי אֶת נוֹשֵׂא הַכָּרַת הַטּוֹב. הִפְסַקְתִּי לְהִתְלוֹנֵן. אֲנִי בֶּאֱמֶת מִשְׁתַּדֵּל לִרְאוֹת רַק אֶת הַטּוֹב. אֲבָל הַשֵּׁם הַזֶּה... הַ'שִׁימוֹנְלִימוֹן' הַזֶּה... הוּא דָּבוּק אֵלַי כְּמוֹ דֶּבֶק. הַאִם לְעוֹלָם לֹא אַצְלִיחַ לְנַקּוֹת אֶת הַשֵּׁם שֶׁלִּי?"

הַמְּנַהֵל שָׁתַק לְרֶגַע, וְאָז הִבְטִיחַ לְשִׁמְעוֹן לָבוֹא לְדַבֵּר עַל כָּךְ בַּכִּתָּה.

לְמָחֳרָת נִכְנַס הַמְּנַהֵל לְכִיתָּתֵנוּ עֶשֶׂר דַּקּוֹת לִפְנֵי סוֹף הַיּוֹם, הוּא בִּקֵּשׁ מִכֻּלָּם לְהַקְשִׁיב. הוּא הוֹצִיא מִכִּיסוֹ קוּפְסַת גַּפְרוּרִים קְטַנָּה וּפִזֵּר כַּמָּה גַּפְרוּרִים עַל הַשֻּׁלְחָן. "תָּאֲרוּ לָכֶם שֶׁאָדָם זוֹרֵק גַּפְרוּר בּוֹעֵר בַּיַּעַר. תּוֹךְ רֶגַע פּוֹרֶצֶת אֵשׁ. הוּא יָכוֹל לְהִתְחָרֵט, הוּא יָכוֹל אֲפִילוּ לְהַזְמִין כִּבּוּי אֵשׁ וְהֵם יְכַבּוּ אֶת הָאֵשׁ בְּעָמָל רַב, אֲבָל הַסִּימָנִים הַשְּׁחוֹרִים עַל הָעֵצִים יִשָּׁאֲרוּ שָׁם עוֹד זְמַן רַב".

וְאָז פִּתְאוֹם רָאִינוּ שֶׁהַמְּנַהֵל נִתְקַע בְּדִבּוּרוֹ. לָקַח לָנוּ כַּמָּה שְׁנִיּוֹת וְאָז הֵבַנּוּ שֶׁהַמְּנַהֵל מִשְׁתַּנֵּק מִבֶּכִי. כֵּן הוּא פָּשׁוּט בָּכָה:

אֵיךְ אֶפְשָׁר לְכַנּוֹת מִישֶׁהוּ בַּכִּנּוּי גְּנַאי וּלְבַיֵּשׁ אוֹתוֹ, דִּינוֹ הוּא כְּ'מַלְבִּין פְּנֵי חֲבֵרוֹ בָּרַבִּים' וְזֶה דָּבָר נוֹרָא וְאָיוֹססססס נוֹרָא וְאָיוֹם !!!

"יֵשׁ לָנוּ כָּאן תַּלְמִיד" הִמְשִׁיךְ הַמְּנַהֵל, "שֶׁעָשָׂה אֶת הַמַּהְפָּךְ הַכִּי גָּדוֹל שֶׁרָאִיתִי בִּשְׁנוֹתַי כְּמְנַהֵל. הוּא לָמַד לִשְׁלוֹט בִּלְשׁוֹנוֹ וּלְהַפּוֹךְ כָּל קוֹשִׁי לְשֶׁבַח.

אֲבָל יֵשׁ כָּאן כַּמָּה תַּלְמִידִים שֶׁמְּכַנִּים אוֹתוֹ בְּכִינּוּי גְּנַאי וּמְדַבְּרִים לָשׁוֹן הָרָע, אֲנִי לֹא מַאֲמִין שֶׁיֵּשׁ דָּבָר כָּזֶה אֶצְלֵנוּ בת"ת

חֵלֶק מֵהַיְלָדִים הִשְׁפִּילוּ אֶת מַבָּטָם

הַכִּתָּה הִשְׁתַּתְּקָה. חֵלֶק מֵהַיְלָדִים הִשְׁפִּילוּ אֶת מַבָּטָם. "מִי שֶׁקּוֹרֵא לְשִׁמְעוֹן בַּכִּינּוּי הַהוּא," הִמְשִׁיךְ הַמְּנַהֵל בְּטוֹן רְצִינִי, "לֹא רַק פּוֹגֵעַ בּוֹ, אֶלָּא מֵעִיד עַל עַצְמוֹ שֶׁהוּא זֶה שֶׁנִּשְׁאַר 'חָמוּץ'. שִׁמְעוֹן הוּא כְּבָר מִזְּמַן 'מָתוֹק'... הַבְּעָיָה הִיא שֶׁהַרְבֵּה יוֹתֵר קַל לְהַדְבִּיק שֵׁם רַע מֵאֲשֶׁר לְהָסִיר אוֹתוֹ, וַאֲנִי אֲפִלּוּ לֹא יוֹדֵעַ אֵיךְ חוֹזְרִים בִּתְשׁוּבָה עַל דָּבָר כָּזֶה"

מֵאוֹתוֹ יוֹם, הַכִּינּוּי נֶעֱלַם. לְגַמְרֵי. כַּמָּה יְלָדִים הִגִּיעוּ גַּם לְבַקֵּשׁ סְלִיחָה מִשִּׁמְעוֹן.

אַחֲרֵי שָׁבוּעַ, לְאַחַר שֶׁתִּאֵם עִם הַמְּנַהֵל, הִפְתִּיעַ שִׁמְעוֹן אֶת הַכִּתָּה. בַּהַפְסָקָה הוּא שָׁלַף חֲבִילָה רֶשֶׁת לִימוֹנִים וַחֲבִילַת סֶכֶר, בִּזְרִיזוּת הוּא סָחַט לִימוֹנָדָה מְרַעֲנֶנֶת לַחֲבֵרִים. עַל הַכּוֹסוֹת הוּא רָשַׁם: "מִילָה טוֹבָה הוֹפֶכֶת רֶגַע חָמוּץ לְמָתוֹק" וְהִשְׁאִיר לְכוּלָּנוּ טַעַם מָתוֹק...

בּוֹאוּ וְתִשְׁתַּתְּפוּ בַּהַגְרָלָה הַשְּׁבוּעִית שֶׁלָּנוּ

וְעַתָּה קוֹרְאִים יְקָרִים, בּוֹאוּ וְתִשְׁתַּתְּפוּ בַּהַגְרָלָה הַשְּׁבוּעִית שֶׁלָּנוּ. עַיְּנוּ בְּסֵפֶר הַ'חָפֵץ חַיִּים' פִּתִּיחָה לְאַוִּין סְעִיף י"ד וְעָנוּ לָנוּ מָה מֵבִיא הֶ'חֵפֶץ חַיִּים'

וְאָמְרוּ: כָּל הַמַּלְבִּין אֶת פְּנֵי חֲבֵרוֹ בָּרַבִּים _____ _____ _____ _____ _____

אֵיךְ עוֹנִים?

מְכִינִים אֶת הַתְּשׁוּבוֹת לְכָל הַשְּׁאֵלוֹת בִּקְצָרָה

מִתְקַשְּׁרִים לְמוֹקֵד 'עַל הַצַּדִּיקִים'

073-345-30-95

כָּל שָׁבוּעַ עַד יוֹם שֵׁנִי בְּשָׁעָה 8 בָּעֶרֶב

מַשְׁאִירִים אֶת שִׁמְכֶם וּמס' הַטֶּלֶפוֹן שֶׁלָּכֶם

עוֹנִים אֶת הַתְּשׁוּבוֹת בְּקוֹל צָלוּל וּבָהִיר

מִי זוֹכֶה בַּפְּרָסִים?

בְּגִלָּיוֹן פָּרָשַׁת 'וַיִּגַּשׁ' הִבְטַחְנוּ
שׁוֹבַר קְנִיָּה לִסְפָרִים בְּשׁוּוִי 50 ₪

הַזּוֹכֶה הוּא:

שְׁמוּאֵל רוֹם מִירוּשָׁלַיִם - זָכָה ב 50 שַׁ"ח

הַזּוֹכִים מְקַבְּלִים הוֹדָעָה טֶלֶפוֹנִית

לִתְשׁוּמֶת לִבְּכֶם: עֵקֶב רִבּוּי הַפְּנִיּוֹת וּתְשׁוּבוֹת הַקּוֹרְאִים.

כָּל מִשְׁפָּחָה נִכְנֶסֶת רַק פַּעַם אַחַת לַהַגְרָלָה. לָכֵן, אִם יֵשׁ כַּמָּה בְּנֵי מִשְׁפָּחָה הַמְּעֻנְיָנִים לְהָשִׁיב, יֵשׁ לַעֲשׂוֹת זֹאת בְּשִׂיחָה אַחַת בִּלְבַד.

לְסִיּוּמָא דְּגְלְיוֹנָא

עורך המדור: אלחנן נתן ליכטיג

'לבעל גאוה קשה הרבה יותר מאחרים בגיהנום'

מרן הגראי"ל שטיינמן זצוק"ל איך להיות אדם גדול

וַיַּאֲמֵן הָעָם וַיִּשְׁמְעוּ כִּי פָקַד ד' (ד לא)

נכנס בחור ושאל את מרן הגראי"ל שטיינמן זצוק"ל "מה המידה הטובה להיות אדם גדול?!

"לא להיות בעל גאוה" באה התשובה

שאל התלמיד וכיצד ניתן לדחוק החוצה מתוككי הלב את הגאוה?

ענה לו הרב שטינמן בתמיהה: איך אדם יתגאה, במה יש לו להתגאות, על מה יתגאה מי הוא מה הוא, כלום! ומה שיש לו, הכל מאת הבורא יתברך.

רב אהרן-ליב המשיך לצלוף באוזניו, העניק לו ביאור בקטע ב'פרק שירה' שממנו למדנו גנות הגאווה, וסיים: הגאון מוילנא כותב (ב'אבן שלמה') כי לבעל גאוה קשה הרבה יותר מאחרים בגיהנום. הכרתי כאלו שבהיותם בישיבה היו בעלי גאוה, ובסוף לא נהיה מהם כלום!

הבחור הצעיר שמע, אך לא יכול היה להבין לעומקן של דברים, (ברבות הימים המילים הללו יחדרו למוחו ולליבו, והוא יספר עליהם לבניו ולנכדיו, אבל לא באותה שעה).

(חכימא דיהודאי)

'כשהרב דסלר נכנס בפעם הראשונה להחזו"א'

מרן רבי ברוך דב פוברסקי שליט"א על ענווה

'הענווה של מרן הרב דסלר זצוק"ל, הייתה משהו מיוחד. כשנכנס בפעם הראשונה למרן החזו"א זצוק"ל, מרן קם בפניו, והוא (הרב דסלר) בתנועה טבעית אינסטינקטיבית סובב את ראשו לראות מי נכנס עמו שהחזו"א קם בפניו, ולא העלה על דעתו שמפניו הוא קם'.

'זכורני שהביא מו"ר הגרא"א דסלר זצ"ל שיש ספר שהוציאו מלומד אנגלי והוא ספר נימוסים ומידת דרך ארץ עד שהמעיין בו יכול לחשוב שחברו אחד מגדולי בעלי המוסר, לאחר מיכן גם תרגמוהו לעברית אולם שם הספר הוא 'הדרך לקנות ידידים והשפעה' נמצא שאין כאן כלל מטרה של עשיית חסד, אלא צורה של אהבת עצמו ודרך להיות אהוב ומלמד הנהגה נימוסית שעל ידה יהיה אהוב על סביבתו. דבר זה אינו חסד כלל אלא אהבת עצמו. וידוע שהגרמנים היו בעלי מידות מיוחדות של נימוסים, אולם היו השפלים שברוצחים דלא הי' זה מפני שהם בעלי מידות טובות אלא מפני אהבתם את עצמם ולכן חשיב חטאת. (אני רואה בכל שנה הנהגת אלה הגרים בשווייץ איך שכולה נימוס ועל כל דבר אומרים אלפי תודות וגם משרתים את לקוחותיהם באופן יוצא מן הכלל. אולם באמת שאין לזה כל תוכן אמיתי והכל מן השפה ולחוץ)'.

('מבית הבד' שמות תשפ"ה)

מה אשמה השבת שאני ישישה ואין לי תיאבון?

מרן רבי צבי מאיר ברגמן שליט"א, על צדקות הרבנית

בחסדי השי"ת זכתה הרבנית ע"ה לשיבה מופלגת, וגם לעת זקנה הקפידה לערוך בעצמה את הקניות לכבוד שבת קודש. היתה משתדלת לקנות מגוון רחב של מיני מטעמים, ואף שאנחנו מעולם לא אוכלים אפי' מקצתם, אבל עשתה זאת מפני כבוד השבת. היתה נוהגת לומר: מה אשמה השבת שאני ישישה ואין לי תיאבון? כשמארחים אנשים חשובים, עורכים את השולחן בכל טוב, ואפילו אם בטוחים שלא יאכלו מהכל עושים זאת כדי לכבדם, ולמה יגרע כבודה של שבת המלכה? היתה גם קונה כמות גדולה של מעדנים ומיני מאפה שונים, והיתה מחלקת אותם לנזקקים לכך. במשך תקופה ארוכה נהגה לילך במסלול מפותל וארוך יותר מן הנצרך, כיון שלא רצתה להעליב בעלת קונדיטוריה מסוימת שמיני המאפה שלה לא היו ערבים על המשפחות המקבלות. דבר זה נודע כשא' הנכדים נתלווה אליה באחד מערבי השבת האחרונים שעדיין יכלה לטרוח בגופה ולערוך בעצמה את הקניות, ונתן את לבו כי היא חורגת מהמסלול המתבקש, נכנסת לסימטאות צדדיות בסיבוב ארוך ושוב חוזרת לרח' רבי עקיבא. לפליאתו על טרחתה המרובה, נאלצה לשתף אותו בטעמה ואמרה לו כי כדאי לה לטרוח הרבה ברגליה הדואבות ולא לגרום ח"ו עגמ"נ לבעלי החנות.

(דרכי אורה שמות תשפ"ה)